

TARTU ÜLIKOOL
Majandusteaduskond

Triin Laur

**AKADEEMILISE PETTURLUSE AVALDUMISVORMID, PÕHJUSED JA
VÕIMALUSED ENNETAMISEKS**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: dotsent Anne Reino

Tartu 2019

Suunan kaitsmisele

(juhendaja allkiri)

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

(töö autori allkiri)

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1. Akadeemilise petturluse käsitlemise teoreetilised alused	7
1.1. Akadeemilise petturluse olemus	7
1.2. Akadeemilise petturluse põhjused.....	10
1.3. Akadeemilise petturluse tagajärjed ja ennetamine	14
2. Uuring akadeemilisest petturlusest Tartu Ülikooli majandusteaduskonnas.....	21
2.1. Valim, meetodika ja andmed	21
2.2. Akadeemilise petturluse analüüs.....	24
2.3. Majandusteaduskonnas läbiviidud uuringutulemuste võrdlus varasemate uuringutega.....	40
Kokkuvõte	45
Viidatud allikad.....	48
Lisad.....	55
Lisa 1. Ülevaade kirjanduses väljatoodud uuringutest.....	55
Lisa 2. Intervjuuküsimused õppejõududele.....	57
Lisa 3. Intervjuuküsimused üliõpilastele.....	59
Lisa 4. Intervjuuküsimuste seos teoreetilise osaga	61
Lisa 5. Intervjueeritavate hinnangud erinevatele tegevustele	63
Summary	65

SISSEJUHATUS

Akadeemiline petturlus on muutunud kogu maailma haridussüsteemis vägagi aktuaalseks teemaks, kuna selle levik on viimase kahe aastakümne jooksul tunduvalt suurenenud (Akakandelwa *et al.* 2013: 141). Ebaausate võtete kasutamine üliõpilaste poolt on muutunud niivõrd populaarseks, et seda on võrreldud lausa “epideemia” (Haines *et al.* 1982, viidatud Jensen *et al.* 2002: 210 vahendusel) ja “kroonilise probleemiga” (Maramark, Maline 1993: 4). Põhjuseid, miks akadeemilist petturlust peaks püüdma vähendada, võib olla mitmeid – näiteks õigluse tagamise, tulevikus vajaminevate oskuste ja teadmiste saamise ning õppeasutuse ja lõpetanute hea maine säilimise eesmärgil, eeskju näitamiseks, et akadeemiline petturlus ei muutuks aktsepteeritavaks jne (Keith-Spiegel, Whitley 2002: 4-6).

Akadeemilise petturlusega seotud küsimusi on uuritud juba aastakümneid, sealhulgas ka kuidas nähtust defineerida, miks ja kes sellega tegelevad, kuidas seda ennetada jne (Pincus, Schmelkin 2003: 196). Seejuures tekibki küsimus, miks pole ebaausate võtete kasutamine ühiskonnas vähenenud, kui nende paljude erinevate uuringute tulemusel on juba teada saadud võimalikke põhjuseid ja ennetusviise. Mõningal juhul aga ei saagi nii-öelda keegi teine midagi ette võtta, kuna asi on üliõpilases endas, täpsemalt tema hinnangutes ja moraaltunnetuses. Nagu saab küsida kuritegevuse juures, miks mõned seda teevad, siis sama saab teha ka akadeemilise petturluse puhul (Wowra 2007: 306). Moraaltunnetusest ehk sellest, kuidas inimene suhtub erinevatesse ebaeetilistesse tegevustesse, sõltub välja palju, kas ta on valmis ka ülikoolis ebaausaid võtteid kasutama (*Ibid.*: 317).

Väga sagedased on meedias kajastatavad uudised sellest, kuidas kuulsad poliitikud, tippsportlased või mõnel muul tähtsal kohal olevad inimesed jäävad vahele mingit liiki pettusega (Loschiavo 2019). Ka see võib mängida olulist rolli akadeemilise petturluse

leviku juures, kuna see võib anda inimesele vale arusaama, misjuures tundub, et selline teguviis on aktsepteeritav (Loschiavo 2019). Tulemuseks võib ollagi see, et kasutades ebaausaid võtteid tuuakse vabanduseks, et kõik teevad seda, seega miks ei või mina seda teha (Harding *et al.* 2004: 320). Sama efekt oleks võinud tekkida ka Rainer Vakra ja Anastassia Kovalenko plagiaadisüüdistuse puhul, kui lõplikul otsusel oleks ikkagi otsustatud, et nende teaduskraade käest ei võeta. Seeläbi oleks inimesed näinud, et akadeemilisse petturlusse ei suhtuta rangelt, sest mõlema töödes esines ikkagi ulatuslikku teiste mõtete vargust.

Laialdast levikut võib põhjustada ka see, et üliõpilased pole päris kursis tegevustega, mida peetakse ebaausateks (Simkin, McLeod 2010: 444). Segadust võib tekitada üksnes mõiste ise, kuna tihti kasutatakse kõne- ja ka inglise keeles akadeemilise petturluse all kitsamat väljendit “spikerdamine”. Spikerdamine on tuletatud sõnast “spikker”, seega piirduks selle tähendus kõigest spikrilt või kelleltki teise pealt salaja maha kirjutamise või lugemisega (Eesti keele seletav ... 2018). Küll aga hõlmab akadeemiline petturlus endas palju rohkem tegevusi kui ainult see.

Suurt rolli petturluse leviku juures võib mängida ka tehnoloogia areng, kus ühelt poolt on see muutnud üliõpilaste elud tunduvalt lihtsamaks, kuna materjalid ja teiste mõtteavaldused on kergesti kättesaadavad (Park 2003: 473). Teiselt poolt on aga lisandunud võimalusi näiteks plagiaadi tuvastamiseks (Jones 2011: 142). Varasemalt pidi ideede varguse avastamiseks sirvima läbi käsikirjalisi materjale, nüüd on see tunduvalt lihtsam, sest seda teeb programm ise. Mõtlemisainet tekitab ka see, kas väide, et akadeemilise petturluse levik on kasvanud, võib olla põhjustatud sellest, et tänu tehnoloogia arengule seda lihtsalt avastatakse rohkem.

Bakalaureusetöö eesmärgiks on Tartu Ülikooli majandusteaduskonna üliõpilaste ja õppejõudude seas läbiviidud uuringu põhjal tuua välja võimalused akadeemilise petturluse ennetamiseks. Uurimuse läbiviimine on autori arvates oluline, kuna akadeemiline petturlus on vägagi aktuaalne teema Eestis ja selle levik on aastatega kasvanud. Selle teema käsitlemise vajadust põhjendavad ka viimasel ajal palju kõneainet tekitanud ja eestlasi vapustanud uudised, kus varasemalt kõrghariduse omandanud kuulsate poliitikute lõputöödest on hilisemal ülevaatlusel avastatud plagiaati (Järgmine sotsiaaldemokraat ... 2019). Leviku pidurdamisele võib kaasa aidata see, kui

välja selgitada kõige populaarsemad petturluse vormid ja põhjused, miks neid kasutatakse. Antud tööst võib kasu olla erinevatele haridustöötajatele, kes saaksid uurimuse tulemustele vastavalt käitudes akadeemilist petturlust ära hoida ja seeläbi seda ühiskonnas vähendada. Teisalt aitaks läbiviidav uuring tõsta ka üliõpilaste seas teadlikkust antud teema kohta. Lisaks sellele käsitleb töö autor ka tagajärgi, sest neid teadvustades ja analüüsisid aitab see mõista probleemi tõsidust ja kinnitab vajadust petturluse vastu meetmeid kasutada.

Eesmärgist lähtudes on autori poolt seatud uurimisülesanded järgmised.

- Selgitada akadeemilise petturluse mõistet ja tuua välja peamised põhjused, miks petturlust esineb.
- Selgitada akadeemilise petturluse tagajärgi ja võimalusi ennetamiseks.
- Anda ülevaade uurimismetoodikast – meetodist, valimist ja andmete kogumisest, seehulgas ka intervjuuküsimustest.
- Analüüsida üliõpilaste ja õppejõudude arvamusi akadeemilisest petturlusest seoses selle leviku, põhjuste ja ennetamisviisidega.
- Võrrelda uurimuse käigus saadud tulemusi varasemalt läbiviidud uuringutega ja vastavalt sellele leida nende omavahelised seosed ning tuua välja olulisemad ennetusviisid.

Käesolev bakalaureusetöö koosneb kahest suuremast osast, milles esimeses antakse ülevaade akadeemilist petturlust käsitlevatest teoreetilistest alustest, toetudes eelnevalt avalikustatud raamatutele, teadusartiklitele ja -uuringutele. Teoreetiline peatükk on jagatud omakorda kolmeks alapeatükiks, milles tutvustatakse akadeemilise petturluse olemust, selle tekkimise põhjuseid, tagajärgi ja võimalikke ennetamise viise. Teine osa keskendub empiirilisele uuringule ja jaguneb kolmeks alapeatükiks. Neist esimeses tutvustatakse uurimuses kasutatud metoodikat, seehulgas ka seda, kuidas koostati valim ja koguti andmeid. Teises analüüsitakse lähemalt intervjuudest saadud tulemusi ja kolmandas võrreldakse saadud tulemusi varasemalt läbiviidud uuringutega ja tuuakse välja ettepanekud petturluse vähendamiseks.

Märksõnad: akadeemiline petturlus, akadeemilise petturluse ennetamine, akadeemilise petturluse põhjused, üliõpilased, õppejõud

1. AKADEEMILISE PETTURLUSE KÄSITLEMISE TEOREETILISED ALUSED

1.1. Akadeemilise petturluse olemus

Käesolevas peatükis tutvustatakse akadeemilise petturluse definitsiooni ja sellega seotud tegevusi. Ebaausate võtete kasutamine kui probleem on eksisteerinud sellest ajast peale kui on läbi viidud hindelisi töid, kuid selle levik on tänapäeva haridussüsteemis ikkagi veel pidevalt kasvamas (Keith-Spiegel, Whitley 2002: 3). Graves (2008: 15) väidab, et ainuüksi spikerdamine on viimase 65 aasta jooksul kasvanud lausa vähemalt kolm korda.

Akadeemilise petturluse definitsiooni on välja pakkunud mitmed erinevad autorid ja seega ühest seletust on raske piiritleda. Üpriski lai tähendus petturlusele on esitatud uurimuses, kus antud mõistet kirjeldati kui “üliõpilase soovi jätta muljet, et töö on tehtud tema poolt, kuigi tegelikult pole” (Jensen *et al.* 2002: 210). Mõiste kitsama tähenduse saab selgitada läbi erinevate ebaausate teguviiside, mis akadeemilise petturluse alla kuuluvad. Ebaausate võtete vormid võib laias laastus jagada kolmeks: esiteks koolis hindelistel töödel, teiseks kodustel töödel kasutatavad ebaausad võtted ning kolmandaks plagiaat (Witherspoon *et al.* 2012: 78). Toetudes varasemalt välja pakutud definitsioonidele võib öelda, et akadeemilise petturluse alla kuuluvad üldiselt (Colnerud, Rosander 2009: 505; Franklyn-Strokes, Newstead 1995: 162; Maramark, Maline 1993: 4):

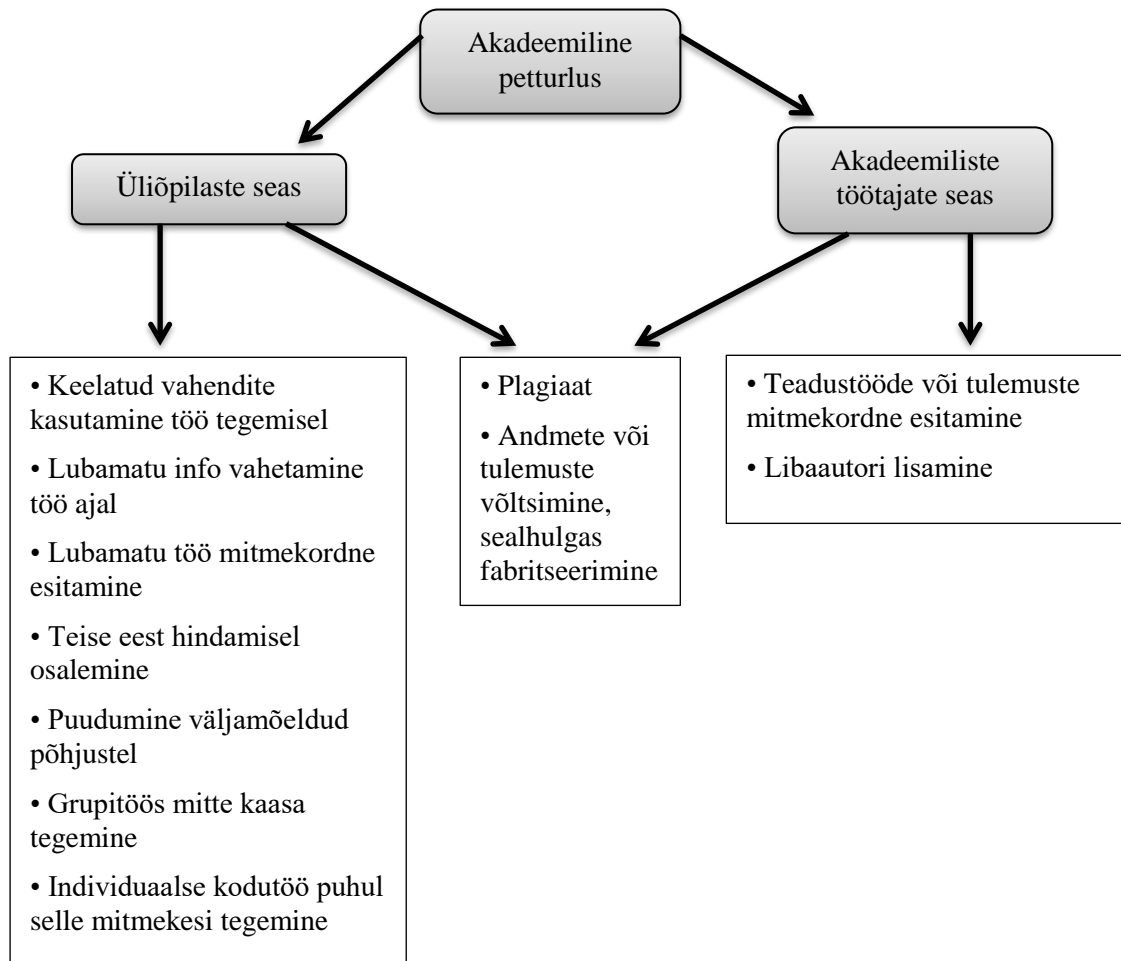
- keelatud vahendite (näiteks telefoni, interneti, spikri, konspekti jms) kasutamine hindelise töö tegemisel;
- lubamatu info vahetamine, mille hulka kuuluvad näiteks etteütlemine ja mahakirjutamine;

- kellegi teise eest hindamisel osalemine, sealhulgas ka kellegi teise nime kirja panemine, kui kohalkäimine on hinnatav;
- plagiaat ehk kellegi teise töö/mõtteavalduste esitamine oma nime alt ilma viitamiseta;
- andmete ja tulemuste võltsimine;
- vale põhjuse välja mõtlemine, et saaks puududa hindeliselt töölt;
- lubamatu enda sama töö (näiteks essee, referaadi jms) mitmekordne esitamine samas või erinevates õppeainetes.

Sellega aga loetelu siiski ei piirdu, kuna petturluse liike on veelgi. Näiteks kuulub akadeemilise petturluse alla veel see, kui individuaalse kodutöö puhul tehakse seda mitmekesi (Colnerud, Rosander 2009: 505). Ebaausaks teguviisiks peetakse ka seda, kui varasemalt töö sooritanute käest küsitakse seal olnud küsimusi ja ülesandeid (McCabe 2005: 4). Petturluse alla läheb ka grupitöös mitte kaasa tegemine ja kuna enamus õppeainete puhul hinnatakse kõiki grupiliikmeid sama hindega, siis kannatajateks on selle puhul kõik teised liikmed (Lim, See 2001: 267). Teada on ka juhtumid, kus üliõpilane on palganud kellegi teise, kes tema eest mõningaid hindelisi töid teeks või ka väga ekstreemsel juhul terve kraadi omandamisel teda esindaks (Bishop, Cini 2018).

Petturlus ei ole aga ainult üliõpilaste seas levinud probleem, vaid see võib esineda ka akadeemiliste töötajate seas. Teadagi kirjutavad teadlased teadustöid ning ka nende töödes võib esineda ebaausate võtete kasutamist. Mõningad lubamatud teguviisid kattuvad juba eelnevalt nimetatud tegevustega, lihtsalt nende puhul ei kajastu petturlus kodu- ja hindelistes töödes, vaid nende poolt avalikustatud artiklites ja teadustöödes. Teadlaste poolt kasutatavad ebaausad võtted võivad avalduda näiteks plagiaadina, andmete fabritseerimises ehk valede andmete avaldamises ja tulemuste võltsimises (Ana *et al.* 2018: 1). Näiteks on avastatud juhtumeid, kus teatud ravimeetod on teadlaste poolt efektiivseks tunnustatud, kuigi tegelikult on hiljem välja tulnud, et seoses sellega pole katseid tehtud ja seega tõendite puudumise tõttu seda väita ei tohiks (Wible 1998: 2). Lisaks on olnud olukordi, kus ühte ja sama teadustööd või selle tulemusi on avaldatud rohkem kui üks kord või siis see, et artiklile on juurde lisatud autoriks inimene, kes osales selle töö koostamisel väga vähe või üldsegi mitte (Ana *et al.* 2018: 1). Üks teadlaste seas levinud petturluse vorm on ka eneseplageerimine, mille puhul võetakse

oma eelnevalt avalikustatud tööst teksti, aga sellele ei viidata (Masic 2012: 208). Fanelli (2009: 8) läbi viidud uuringus näiteks selguski, et küsitletud teadlastest keskmiselt 2% tunnistasid, et nad on mingil viisil oma teadustöös andmeid muutnud vastavalt vajadustele. Võimalikud akadeemilise petturluse vormid on esitatud alljärgneval joonisel 1.

Joonis 1. Akadeemilise petturluse vormid

Allikas: (Colnerud, Rosander 2009: 505; Franklyn-Strokes, Newstead 1995: 162; Maramark, Maline 1993: 4; Lim, See 2001: 267; Ana *et al.* 2018: 1), autori koostatud.

Colnerud ja Rosander (2009: 510-512) uurisid üliõpilaste teadlikkust erinevatest akadeemilise petturluse vormidest, kusjuures palusid neil hinnata erinevaid teguviise, kuivõrd käivad need akadeemilise petturluse alla. Tulemustest selgus, et tudengid peavad kõige rohkem akadeemilise petturluse või plagiaadi alla käivateks tegevusteks essee esitamist oma nime alt, mis on tegelikult ostetud, alla laetud internetist või üldse

kellegi teise tehtud ja eksami vastuseid sisaldavate märkmete ooteruumi jätmist lootuses aidata sõbra (Colnerud, Rosander 2009: 512). Vastupidiselt kõige vähem ebaausate võtete alla käivateks tegevusteks peeti eelnevate eksamite küsimuste vaatamist eksamiks õppimisel, enne töö esitamist sõbral oma töö läbi lugeda ja kommenteerida laskmist ja kohustuslikust kirjandusest kokkuvõtte tegemist, selle asemel, et teised antud materjalid ise läbi loeks (Colnerud, Rosander 2009: 512). Franklyn-Stokes ja Newstead (1995: 161, 164) on samuti läbi viinud sarnase uuringu ja seal pidasid üliõpilased kõige rohkem akadeemilise petturluse alla minevateks tegevusteks kellegi teise asendamist hindelisel tööol, lubamatute materjalide kasutamist ja eksami küsimuste kohta küsimist nendelt, kellel see juba varasemalt tehtud oli. Täpsem ülevaade uuringutest on esitatud lisa 1.

Nagu näha, siis akadeemilise petturluse liike on palju ja seda, kui tõsiseks reeglite rikkumiseks ühte või teist peetakse, võib iga inimese jaoks erinev olla. Siiski on aga iga selline teguviis ebaeetiline ja mitte ükski neist ei tohiks muutuda aktsepteeritavaks nii üliõpilaste kui ka teadlaste suhtes. Teades, kui levinud see ülikoolides on, oleks vaja mõelda vastumeetmeid kasvu pidurdamiseks. Mõistes paremini akadeemilise petturluse laialdast levikut ja leides viise selle vähendamiseks, oleks vaja teada ka, mis seda täpsemalt põhjustab.

1.2. Akadeemilise petturluse põhjused

Akadeemilise petturluse põhjuste välja selgitamine on oluline selleks, et oleks võimalik petturlust vähendada. Üks põhjus, miks akadeemiline petturlus niivõrd levinud on, võib seisneda erinevates väärtushinnangutes ja kultuurilistes eripärades – mis võib ühele tunduda sobilik, võib teisele seda mitte olla (Franklyn-Stokes, Newstead 1995: 159). Samuti võivad mõned ebaausad võtted tunduda ühes kontekstis üliõpilastele nii-öelda leebemad kui teises ja seetõttu julgevad nad neid kasutada. Näiteks võrreldes eksamil keelatud materjalide kasutamist ja kellegi teise koostatud kodutööl maha kirjutamist – mõlemad võib pidada spikerdamiseks, küll aga eksamil selle tegemine tundub üliõpilaste jaoks rohkem akadeemilise petturluse alla käivat. (*Ibid.*: 159) Lisaks sellele võib tudengite väärtushinnanguid mõjutada ka see, kui nad ülikooli tulles kolivad uude

linna või lihtsalt pere juurest eemale. Seoses uue keskkonna ja nii-öelda vabaduse tundega võivad nende arvamused seoses ebaausate võtete kasutamisega muutuda (Nonis, Swift 2001: 70).

Ühe põhjusena, mis on akadeemilise petturluse levikule kindlasti hoogu juurde andnud nähakse tehnoloogia arengut, mistõttu teiste inimeste koostatud artiklid, uurimistööd ja muud mõtteavaldused on kergesti kättesaadavad igale ühele, kellel on internetiühendus (Park 2003: 473). Nutitelefonid ja ka uuemaks trendiks olevad nutikellad annavad üliõpilastele võimaluse saata hindelise töö ajal sõnumeid, otsida internetist vastuseid ja teha isegi tööst pilti. Näiteks Namango ja Starovoytova (2016: 77) uurimusest selgus, et koguni 70% vastanutest tunnistasid, et nad on eksami ajal keelatud seadme kaudu püüdnud vastuseid leida. Mõned õppejõud ei ole aga kahjuks kursis tänapäeva tehnika võimalustega ja seetõttu ei oska nad aimatagi, et selle abil saaks spikerdada (Khoury *et al.* 2007: 5).

Enamasti eeldatakse, et kellegi poolt toime pandud akadeemiline petturlus on tahtlik teguviis ehk ta on teadlik oma kasutatavate meetodite ebaaususes. Plagiaadi puhul võib see olla ka mittetahtlik – näiteks võib kirjutajal olla lihtsalt piisavalt vähe teadmisi selle kohta, kuidas viidata ja kontrollida, et vältida teiste mõtete varguse esinemist töödes (Hosseini *et al.* 2009: 1). Kivisild ja Talts (2008: 46) tõdevad, et plagiiaadi esinemine töödes on suurenenud, sest seoses tehnoloogia arenguga on seda kordades kergem toime panna. Internet annab nii üliõpilastele kui ka teadlastele võimaluse kiirelt võtta teiste töödest lauseid ilma viitamata, osta kellegi teise poolt kirjutatud töid jne (Park 2003: 473). Kui varem küsiti kodutööde tegemisel teiste käest käsikirjalisi töid, et mõtteid saada või otse maha kirjutada, siis nüüd saab kergelt lihtsalt interneti teel oma töö saata ja sealt kopeerida (Khoury *et al.* 2007: 2). Lisaks sellele on internet loonud võimaluse ka e-kursuste läbiviimiseks ja e-ainete puhul on lihtsam ebaausaid võtteid kasutada kui tavaaine puhul (King *et al.* 2009: 7). Selle põhjus võibki peituda selles, et õppejõud ei saa kontrollida õpilaste tegevust ja ebaausaid teguviise vajadusel ära hoida (Khoury *et al.* 2007: 4).

Ebaausate võtete kasutamine võib olla soositud ka üldisest nii-öelda survest saada häid hindeid, sest tihti seostatakse hindeid edukusega (Kivisild, Talts 2008: 46). Selle põhjendamiseks saab välja tuua kaks erinevat versiooni, millest esimene oleks see, et

vanematele või ka iseendale ei soovita halbade tulemuste näol pettumust valmistada ja seetõttu otsustatakse selle vältimiseks keelatud teguviise kasutama hakata (*Ibid.*: 47). Võib kujuneda olukord, kus näiteks üliõpilane on varasemalt harjunud õppima ainult headele hinnetele ja juhul, kui ülikooli tulles ei suuda sama teed pidi jätkata, hakkab ebaausaid võtteid kasutama. Varasemalt läbi viidud uuringus, kus küsitluse abil sooviti insenerierialal õppivate tudengite käest teada saada erinevaid petturluse toimepaneku põhjuseid, oli just nimelt surve häid hindeid saada küsitlenute seas populaarsuse järgi neljandal kohal (Harding *et al.* 2004: 315). Teine variant võib peituda selles, et mitmed perekonnad on kahjuks ümbritsevast samuti niivõrd mõjutatud, et nad ei vaata sellele viltu, kui nende laps ebaausaid teguviise kasutab – peaasi, et oleks kiiduväärt tulemused lõputunnistusel või kool saaks lõpetatud. Emeagwali ja Naghdipouri (2013: 263) uuringus küsiti üliõpilastelt arvamust petturluse toimepaneku põhjuste kohta ja variandiga “perekond ei vaata eriti viltu keelatud võtete kasutamise suhtes” olid teatud hulk vastajatest ikkagi nõustunud.

Akadeemilist petturlust soodustavaks teguriks võib olla ka lihtsalt ajapuudus (Emeagwali, Naghdipour 2013: 263). Seda kinnitab varasemalt läbi viidud uuring, kus ajapuudus oli kõige levinumaks ebaausate võtete põhjuseks küsitlenute seas (Harding *et al.* 2004: 315). Seda mõjutavad mitmed tegurid, näiteks EUROSTUDENT IV uuringu kohaselt töötab koguni 66% üliõpilastest ülikooli kõrvalt (Haaristo *et al.* 2017: 6-7). Seetõttu võibki tekkida olukord, kus koolitööde tegemiseks jääb tunduvalt vähem aega, kui seda vaja oleks.

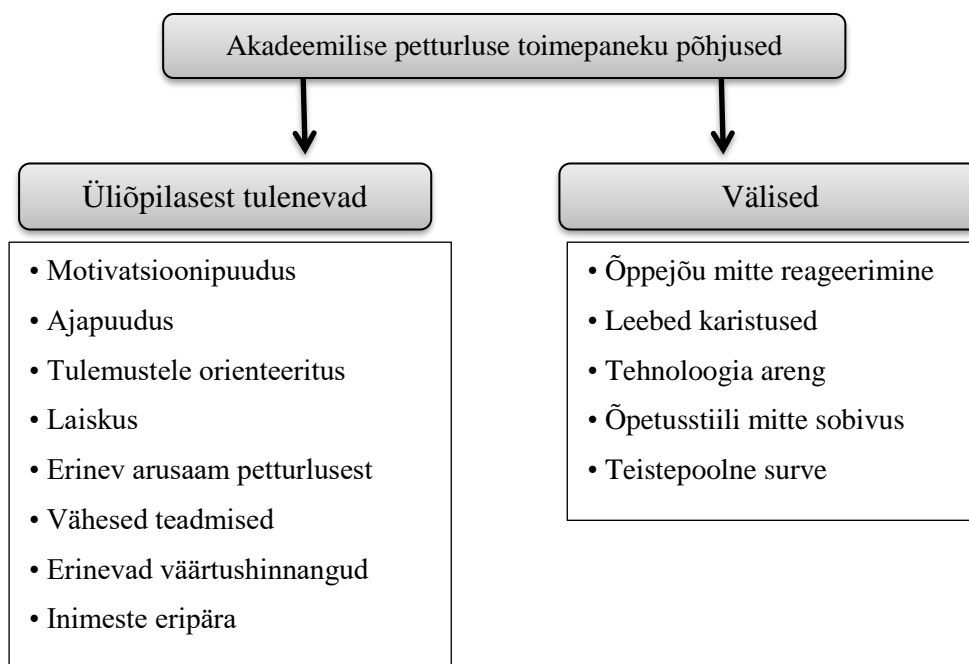
Põhjuseid petturluse toimepanekuks võib olla veel mitmeid – näiteks puudub motivatsioon õppimisel või aine on üliõpilase jaoks liiga keerukas (Harding *et al.* 2004: 315). Raske õppeaine puhul võib ajapuudus tekkida just seetõttu, et tudengid pole arvestanud pikema õppimisajaga ja õppimisega alustatakse paraku liiga hilja. See viib omakorda selleni, et hirm eksamilt läbikukkumise ees “sunnib” tudengeid haarama ainukesest järgi jäänud õlekõrrest ehk spikerdamisest (Namango, Starovoytova 2016: 66). Mõnikord võib olukord aga nii lootusetu tunduda, et motivatsioon teema selgeks tegemisel puudub täielikult, sest üliõpilased tunnevad, et seda pole võimalik mitte kuidagi selgeks õppida (*Ibid.*: 71). Akadeemilise petturluse põhjus võib peituda ka lihtsalt laiskuses või alustamise pidevalt edasi lükkamises (Harding *et al.* 2004: 320).

Ka liiga rasked ja suuremahulised kodutööd võivad põhjustada ajapuudust (Brimble, Stevenson-Clarke 2005: 31). Nende puhul võib probleemiks olla see, et ei arvestata suurema ajakuluga ja seetõttu jäädakse ajahätta. Näiteks ei ole viimasel minutil aega enam korrektselt viidata või küsitakse kellegi teise käest tööd, mille pealt siis otse maha kopeeritakse ja nagu uuringutest on selgunud, ollakse tihti sõbra aitamisega nõus (Brimble, Stevenson-Clarke 2005: 37). Namango ja Starovoytova (2016: 72) uuringus tuli välja, et 82% vastanutest nõustus sellega, et neil ei oleks vaja spikerdada, kui nad saaksid hindeliseks tööks ettevalmistamiseks piisavalt palju aega. Autor leiab, et ajapuudus petturluse põhjusena on aga üpriski subjektiivne ja võib tunduda lihtsalt eneseõigustusena. Kui inimene tõesti tahaks ausalt oma hindeid kätte saada, siis ta ka muudaks oma prioriteete elus, et seda saavutada.

Tuleb välja, et väga palju sõltub ka akadeemilisest töötajast endast, kas üliõpilased kasutavad keelatud võtteid või mitte. Nimelt peetakse tähtsaks seda, et õppejõud kindlasti reageeriks, kui märkab, et keegi kasutab ebaausaid teguviise (Keith-Spiegel *et al.* 1998: 224). Ameerika Ühendriikides läbi viidud uuringus tuli välja, et alla poole ehk 40% vastanutest ütles, et nad pole kunagi ignoreerinud seda, kui on näinud kedagi akadeemilist petturlust toime panemas (McCabe *et al.* 2012: 134). Keelatud tegevusele vastavalt reageerimine on tähtis, kuna vastasel juhul võib see anda üliõpilastele valesid signaale, mis võib avalduda selles, et tudeng ei muuda enda mõttemaailma ja käitub ka tulevikus samamoodi (Kivisild, Talts 2008: 46). Autor leiab, et piisata võib kasvõi ühest korrast, et õppejõud reageeriks vastavalt ja üliõpilasel ning ka teistel ruumis viibijatel võibki tekkida hirm keelatud võtete kasutamise ees tulevikus.

Emeagwali ja Naghdipouri (2013: 263) läbi viidud uuringus näiteks selguski, et üheks põhjuseks, miks üliõpilased akadeemilise petturlusega tegelevad, on see, et kool on karistamise poole pealt väga leebe. Lisaks sellele on põhjendatud seda ka õpetusviisi mitte sobivuses – Namango ja Starovoytova (2016: 73) uuringus tuli välja, et 71% vastanutest nõustus, et nad ei tunneks spikerdamisel ennast halvasti, kui esineks mingil moel puudusi selles, kuidas õppejõud neile ainet õpetab. Näiteks võib üliõpilasi häirida see, kui õppejõud loeb teksti slaididelt maha ja ei näe vaeva teema huvitavamaks muutmisel. Alljärgneval joonisel 2 on välja toodud võimalikud põhjused akadeemilise

petturluse toime panekuks, mis on liigitatud laias plaanis veel kaheks – üliõpilastest tulenevateks ja välisteks teguriteks.

Joonis 2. Akadeemilise petturluse toimepaneku põhjused

Allikas: (Franklyn-Stokes, Newstead 1995: 159; Khoury *et al.* 2007: 2; Hosseini *et al.* 2009: 1; Kivisild, Talts 2008: 46; Emeagwali, Naghdipour 2013: 263; Harding *et al.* 2004: 315, 320; Namango, Starovoytova 2016: 73), autori koostatud.

Inimestel on üheks kaasa sündinud instinktiks see, et nad püüavad vältida negatiivset tulemust ja seetõttu kasutatakse võimaluse korral ebaausaid viise, et vältida halba hinnet (Szabo, Underwood 2004: 181). Mõnel juhul ei ole see aga üldse tahtlik, vaid seda võivad põhjustada lihtsalt vähesead teadmised (Hosseini *et al.* 2009: 1). Teades aga akadeemilist petturlust soosivaid põhjuseid, on võimalik rakendada meetmeid, mis selle levikut saaks pidurdada. Ennetamise vajadust kinnitavad omakorda veel võimalikud tagajärjed, mis ebaausaid teguviise kasutades kaasneda võivad.

1.3. Akadeemilise petturluse tagajärjed ja ennetamine

Nagu oli näha põhjuste juures, et need jagunevad suures plaanis kaheks, siis samalaadset liigutust saab rakendada ka tagajärgede puhul. Akadeemilise petturlusega kaasnevaid tagajärgi saab laias laastus jagada otsesteks ja kaudseteks. Otsesed on seotud

üksnes selle isikuga, kes ebaausaid võtteid kasutab. Kaudsed tagajärjed on aga need, mis mõjutavad petturlusega tegeleva inimese tulevast elu või teda ümbritsevaid isikuid.

Mitmete ülikoolide eeskirjade järgi võib üliõpilaste puhul akadeemilise petturluse otsesteks tagajärgedeks olla näiteks hindeliselt töölt negatiivse tulemuse saamine, mida saab parandada alles järgmisel semestril või siis rangemal juhul ka tudengi ülikooli nimekirjast kustutamine (Namango, Starovoytova 2016: 66). Hoolimata eelpool nimetatud karistustest kasutavad üliõpilased ebaausaid võtteid ikkagi – seda kinnitab asjaolu, et 2016. aastal eksmatrikuleeriti ebaausate võtete kasutamise tõttu Tartu Ülikoolis kolm ja noomituse sai 15 tudengit (Saluorg 2018). Toetudes mitmete autorite väidetele (Akakandelwa *et al.* 2013: 141; Keith-Spiegel, Whitley 2002: 3; Graves 2008: 15), kes toovad välja, et akadeemilise petturluse levik on aastatega tunduvalt kasvanud ja vaadates omakorda Tartu Ülikoolis õppivate tudengite arvu, siis leiab autor, et nende inimeste hulk, kes päriselt karistuse saavad, on paraku väga väike.

Lubamatuid võtteid kasutavate teadlaste puhul on üpriski levinud tagajärjeks töö kaotamine – näiteks pidi 2012. aastal Toho Ülikooli professori ametikohalt lahkuma Yoshitaka Fujii, kes oli ligikaudu 170 artikli koostamisel lisanud sinna välja mõeldud andmeid ja autoreid, kes tegelikult töösse ei panustanud (The Effect of ... 2018). Teada on ka juhtumeid, kus peale akadeemilise petturluse avastamist on selle toime panija depressiooni ja maine kaotamise tõttu lausa enesetapu teinud (Birkhead, Montgomerie 2005: 17). Lisaks sellele võib ebaausaid võtteid kasutav teadlane arvestada sellega, et teda ootab arvatavasti ees teistepoolne hukka mõisimine ja usaldusväärse kaotamine (Wible 1998: 2). Samateemalise näite võib tuua kasvõi Eestist, kus 2019. aastal kajastus inimeste pahameel seoses petturlusega valimistulemuste näol, sest plagiadisüüdistuse saanud Rainer Vakra kogus seetõttu võrreldes varasemate aastatega tunduvalt vähem hääli (Mellik, Väli 2019).

Akadeemiline petturlus võib endaga kaasa tuua ka kaudseid tagajärgi, mis mõjutavad lisaks veel neid inimesi, kes sellega ise otseselt seotud pole. Näiteks lubamatute võtete kasutamine võib tekitada ebavõrdse olukorra ausate õpilaste suhtes, kuna neil võib olla raskem õppetoetust saada või tööturul konkureerida (Khoury *et al.* 2007: 8). Ebavõrdsus tööturul konkureerimisel võib väljenduda näiteks selles, et praktikale kandideerides paluvad mõned ettevõtted esitada lisaks teistele dokumentidele ka oma hinnetelehe või

keskmise hinde – ebaausaid võtteid kasutaval üliõpilasel võib tekkida seejuures eelis ausa ees.

Akadeemilise petturluse tagajärgi tunda ka alles hiljem, näiteks tööalases kontekstis. Nonise ja Swifti (2001: 76) läbi viidud uuringu tulemused tõestavad, et need õpilased, kes kasutasid ebaausaid võtteid juba koolis, kasutasid neid suure tõenäosusega edasi ka oma tulevases töös ja isiklikes suhetes. “Kui õpilane juba kord on jõudnud arusaamani, et spikerdamine on aktsepteeritav tegevus, siis on sellest raske taganeda ja tõenäoliselt tegeleb sellega ka väljaspool kooli” (Nonis, Swift 2001: 75).

Teatud kõrgema riskiga ametite puhul, nagu näiteks arstid ja insenerid, võivad akadeemilise petturluse tagajärjed mõjutada mitte ainult töökaaslast, vaid ka töö kvaliteeti, kliente ja organisatsiooni, kus isik töötab (Holmes, Shariffuddin 2009: 100). Lisaks sellele peaks teaduskraadi saanud inimesel olema koolis käidud aastate jooksul omandatud teatud töös vajaminevad teadmised, mida ka tööandja temalt eeldab. Kui aga isik on tegelenud akadeemilise petturlusega ja spikerdamise tõttu mõne olulise teema või fakti õppimata jätnud, võib see avaldada väga suurt negatiivset mõju töö kvaliteedile (Khoury *et al.* 2007: 6). Lisaks sellele võib see tööandjale kaasa tuua erinevaid lisakulutusi ressursside mõttes. Kui tööle asujatel pole eeldatavaid teadmisi, siis peab ettevõtte nende välja koolitamiseks kulutama nii rohkem aega kui ka raha. Tagajärjeks võib sellisel juhul olla see, et isik vallandatakse ja lisaks võib ettevõttel tekkida negatiivne mulje kõigi lõpetanute suhtes ja seeläbi kannatab ka õppeasutuse maine (*Ibid.*: 8).

Kannataja rolli võib sattuda ülikool ka siis, kui hiljem juhuslikult avastatakse plagiaat kellegi avalikustatud tööst (Khoury *et al.* 2007: 3). See võib viia selleni, et hakatakse kahtlema nii akadeemilise komisjoni kui ka ülikoolist saadava hariduse usaldusväärsuses, sest inimestel tekib küsimus, miks ei avastatud teiste mõtete vargust koheselt (*Ibid.*: 3). Seoses sellega, et plagiaat on avastatud alles mitmed aastad peale ülikooli lõpetamist, on pidanud oma doktorikraadist loobuma mitmed Saksamaa ministrid, sealhulgas näiteks Karl-Theodor zu Guttenberg (Abbott 2019). Sama saatus oli ka 2013. aastal doktorikraadi kaitsnud eestlasel Andres Menindil, kellelt samuti sama põhjuse tõttu teaduskraad ära võeti (Laugen, Tark 2019). Samamoodi võib ka teadlase poolt toime pandud akadeemiline petturlus mõjutada negatiivselt kogu

teadusala mainet ja vähendada selle usaldusväärust (Wible 1998: 2). Lisaks sellele võib näiteks mingisuguse teadusartikli valede tulemuste hilisem avastamine takistada suuresti selle valdkonna arengut (Wible 1998: 2).

Selleks, et eelpool nimetatud tagajärgi vältida, tuleks midagi ette võtta, et akadeemiline petturlus väheneks. Erinevad autorid on välja toonud mitmeid mooduseid, kuidas akadeemilist petturlust saaks vähendada (vt joonis 3). Näiteks oleks tähtis kohe õppekava alguses tutvustada üliõpilastele lähemalt, mida peetakse ebaausateks võteteks ja rõhutada, et nende avastamisel suhtutakse sellesse karmilt (McCabe *et al.* 2001: 229). Kasuks tuleks ka tagajärgede tutvustamine, et tudengid teaksid, mis neid ees võib oodata (Lang 2013: 168). Üheks võimaluseks oleks lisada õppekavasse aine, mis õpetaks üliõpilastele, mis on eetiline ja mis mitte (Levy, Rakovski 2006: 750). See võib avaldada neile head mõju, panna neid teisiti mõtlema ja muuta nende väärtushinnanguid. Seda kasvõi seetõttu, et alati pole akadeemiline petturlus aga üldsegi tahtlik tegevus ja seda näiteks vastavate teadmiste puudumise tõttu (Hosseini *et al.* 2009: 1).

Eriti oluline on see plagiaadi ennetamise puhul ja seega peab tudengitele kindlasti tutvustama, kuidas käib kogu viitamise protsess (Sciammarella 2009: 24). Tänu tehnoloogia arengule on nii õppejõudude kui ka üliõpilaste elu kergemaks tehtud ja välja on töötatud mitmeid programme, mis aitavad tudengitel viitamist oluliselt kergemalt ja kiiremalt teha (Jones 2011: 148). Seega kasuks tuleks ka nende tutvustamine. Lisaks sellele on läbi mitmete plagiaadituvastussüsteemide võimalik nii üliõpilastel kui ka õppejõududel teiste mõtete varguse esinemist töödes kontrollida (Jones 2011: 142). Tartu Ülikoolis on nendest kasutusel näiteks KRATT ja URKUND (Tasa 2018: 14). Küll aga ei saa ainult sellele täielikult toetuda, sest näiteks selliseid juhtumeid, kus tudeng muudab mujalt võetud teksti erinevate sünonüümidega, antud programm siiski tuvastada ei oska (Si *et al.* 1997: 70).

Koduste tööde puhul oleks soovitatav anda tudengitele ülesandeid, millel pole ainult ühte õiget vastust, sest see garanteerib selle, et nad ei saaks üksteise pealt maha kirjutada (Wiedemeier 2002: 157). Akadeemilist petturlust vähendaks ka kindlasti see, kui üliõpilastele anda nende jaoks huvitavaid ja pigem lihtsamaid kodutöid, sest vastasel juhul võib juhtuda, et nad ei saa hakkama ja seetõttu küsivad kelleltki teiselt abi

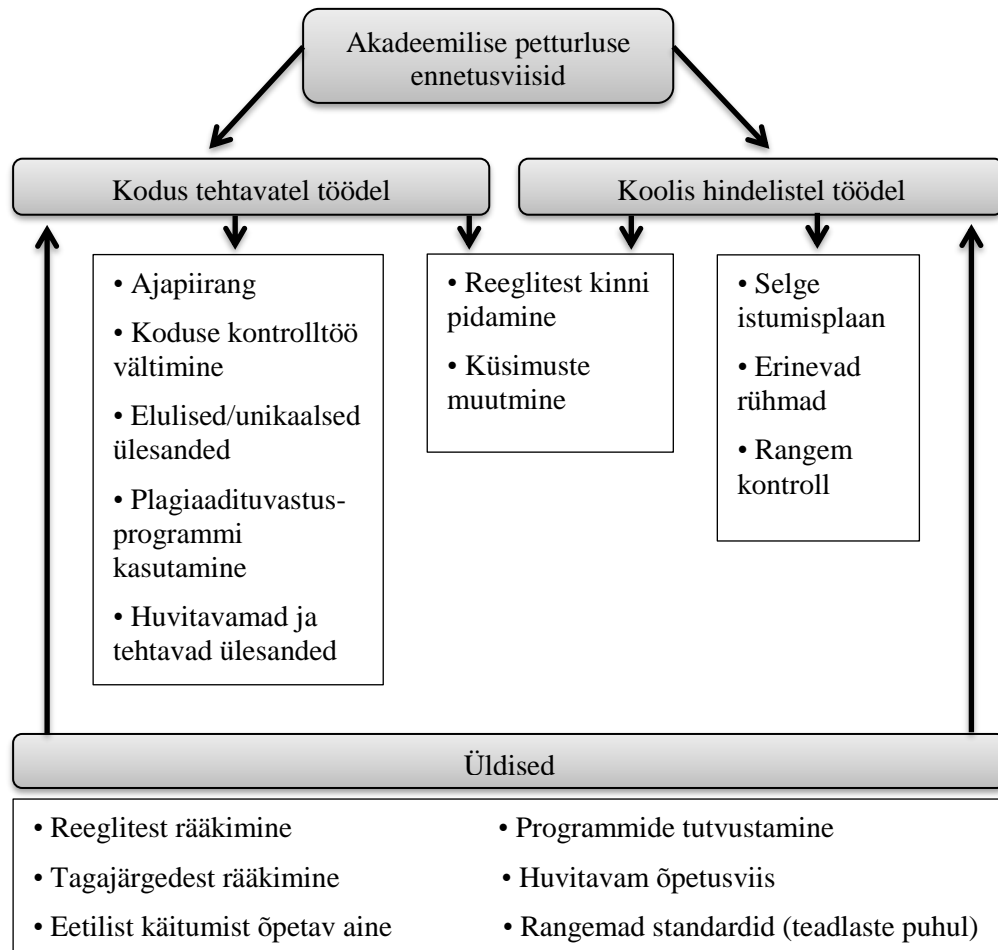
(McCabe *et al.* 2001: 229). Teadlaste puhul aga aitaks akadeemilist petturlust ennetada näiteks läbi rangemate standardite rakendamisel teadustööde ja -artiklite avaldamisel (Birkhead, Montgomerie 2005: 20).

Klassis läbiviidavate hindeliste tööde puhul on hea see, et üliõpilaste tegevust saab jälgida ja koheselt reageerida, nähes kedagi ebaausaid võtteid kasutamas. Autor peab tähtsaks just jälgimisele rõhku pöörata, sest „paljud tudengid tegelevad petturlusega mitte selle pärast, et nad peavad, vaid et neil on võimalus seda teha“ (Hall 2011:179). Spikerdajaid on üldjuhul lihtne ära tunda, kuna neil kõigil on suhteliselt samad käitumismustrid – nad näiteks sosistavad, pööravad silmi või pead naabri töö suunas, mõnel juhul ka punastavad (Emeagwali, Naghdipour 2013: 264). Tähtis oleks, et õppejõud kindlasti reageeriks, kui näeb kedagi ebaausaid võtteid kasutamas, sest see võib üliõpilast hirmutada ja tulevikus ära hoida selle, et ta ka järgmisel hindelisel tööl nii teeb (Nonis, Swift 2001: 75). Teine võimalus on võtta või palgata keegi eksamit vaatlema, mis on eriti vajalik näiteks suurte auditooriumite puhul, kus üksinda ei suuda kõigil silma peal hoida (Varble 2014: 133).

Tänapäevases arenenud tehnoloogiaga ühiskonnas on üheks ennetamise võimaluseks kindlasti ka see, et keelata hindeliste tööde ajal ära kõik tehnilised abivahendid ja enne tööd alati veenduda, et kellelgi neid enda läheduses poleks (Khoury *et al.* 2007: 7). Seeläbi saab kindel olla, et keegi ei saaks internetist vastuseid vaadata või teistega sõnumite teel suhelda. Varasematest uuringutest on selgunud, et õpilased teevad hindelise töö ajal oma tööst pilti või jagavad hiljem küsimusi teistega, seega oleks mõistlik õppejõudel igal aastal oma eksamit muuta (Levy, Rakovski 2006: 750).

Tähtsaks asjaoluks on ka õpilaste istekoht – soovitatav on lasta neil istuda üksteisest võimalikult kaugele, et ei oleks võimalik näha teiste töid (Khoury *et al.* 2007: 7). Lisaks sellele oleks mõistlik koostada hindelise töö jaoks mitu erinevat rühma ja seda samuti seetõttu, et väheneks naabrilt spikerdamise võimalus (Levy, Rakovski 2006: 750). Kuna järjest levinumaks muutuvad ka e-ained, siis tuleks välja mõelda mooduseid, kuidas seal saaks kontrollida, et üliõpilased ei kasutaks keelatud materjale või teiste abi. Siinkohal võib abiks olla erinevate stiilide kasutamine – näiteks rohkemate küsimuste koostamine, kui testis ette nähtud on ja seeläbi juhusliku valimise teel poleks üliõpilastel samad küsimused või siis panna igale ülesandele ajapiirang jne (Varble 2014: 133). Pigem aga

soovitatakse vältida seda varianti, et tudengid saaksid kodus hindelist tööd sooritada, kuna suure tõenäosusega nad kasutaksid ikkagi kõrvalist abi ja ei tule selle pealegi, et tegelikult on õppejõududel sellest võimalik väga kergesti aru saada (Emeagwali, Naghdipour 2013: 264).

Joonis 3. Akadeemilise petturluse võimalikud ennetusviisid

Allikas: (McCabe *et al.* 2001: 229; Lang 2013: 168; Levy, Rakovski 2006: 750; Sciammarella 2009: 24; Jones 2011: 142, 148; Tasa 2018: 14; Wiedemeier 2002: 157; Birkhead, Montgomerie 2005: 20; Nonis, Swift 2001: 75; Varble 2014: 133; Khoury *et al.* 2007: 7; Emeagwali, Naghdipour 2013: 264), autori koostatud.

Akadeemilist petturlust on võimalik veel ennetada näiteks viies ühes õppeaines läbi nii teoreetilisi kui ka praktilisi töid, kuna viimase puhul on tunduvalt raskem spikerdada. Praktilisteks hindelisteks töödeks võivad olla kasvõi arvutusülesanded, kus peab pigem ise lahendusi välja mõtlema ja kuskilt maha tegemise võimalusi on tunduvalt vähem. Teine võimalus praktiliste tööde läbiviimiseks on koolis olevad arvutid, sest neile on

võimalik alla laadida programmi, mis salvestab iga liigutuse, mis tudeng arvutis teeb. See annab õppejõule hea võimaluse kontrollimiseks. (Khoury *et al.* 2007: 7-8)

Nagu näha, siis akadeemiline petturlus toob endaga kaasa mitmeid ebameeldivaid tagajärgi. Selleks, et neid vältida, peab just nimelt eelnevalt välja toodud ennetamisviise haridussüsteemis rakendama – vaid nii on võimalik tulevikus spikerdamist, plagiaati ja muid ebaausaid võtteid oluliselt vähendada.

2. UURING AKADEEMILISEST PETTURLUSEST TARTU ÜLIKOOLI MAJANDUSTEADUSKONNAS

2.1. Valim, meetodika ja andmed

Käesoleva empiirilise osa alapeatükis kirjeldab autor uuringus kasutatud meetodikat, annab ülevaate valimist ja andmekogumis- ja analüüsi protsessist. Kui vaadata eelnevalt töös välja toodud uuringute meetodikat, siis on näha, et peamine uurimismeetod akadeemilist petturlust käsitledes on olnud ikkagi kvantitatiivne. Töö autor otsustas aga bakalaureusetöö jaoks vajaminevad andmed koguda hoopis kvalitatiivsel meetodil ehk läbi intervjuude. Sel viisil on võimalik ühe vastaja puhul teemasse rohkem süvitsi siseneda kui näiteks ükskõik millise kvantitatiivse meetodi puhul. Seda pidas autor vajalikuks, et oleks võimalik tutvuda erinevate inimeste isiklike kogemuste ja ettepanekutega seoses akadeemilise petturlusega. Lisaks sellele annab intervjuu võimaluse uurida lähemalt ka põhjendusi.

Uuringu valimi moodustasid neli Tartu Ülikooli majandusteaduskonna õppejõudu ja kuus sama teaduskonna bakalaureuseõppe tudengit. Valimi koostamisel lähtuti mugavusvalimi meetodist, mis tähendab seda, et autor valis vastajad ise kõigi valimisse kuuluvate inimeste seast välja. Seeläbi oli võimalik kaasata uuringusse just neid õppejõude, kes on antud temaga mingil määral seotud või omavad kindlat arvamust petturluse kohta. Uuringusse kaasatavate üliõpilaste puhul valis töö autor oma tutvusringkonnast välja inimesed, kes oleksid suurema tõenäosusega nõus intervjuud andma. Valimi määratlemisel piirduti üksnes majandusteaduskonna bakalaureuseõppega, sest sellisel juhul tekib kaks peamist gruppi, kelle vastuseid on võimalik hästi ja lugejale arusaadavalt omavahel võrrelda. Lisaks sellele leiab autor, et keskendudes algselt ainult bakalaureuseõppele ja seeläbi saades teada sobivad meetmed

petturluse vähendamiseks, siis on võimalik, et ebaausad võtted enam magistriõppesse edasi ei kandugi.

Valimisse kuuluvate üliõpilaste ja õppejõududega viidi läbi poolstruktureeritud intervjuu, sest seeläbi on võimalik vajadusel lisaküsimusi küsida. Töö autor võttis intervjueritavate õppejõududega ühendust meili ja üliõpilastega Facebooki teel, peale mida viidi kokkulepitud kellaajal ja asukohas läbi ka intervjuu. Kokku kirjutati viiele õppejõule, kellest vastas neli, ja kuuete üliõpilasele. Kõik intervjuud, mida töö autor lindistas ja ka hiljemalt transkribeeris analüüsi tegemise jaoks, viidi läbi 2019. aasta märtsis. Transkriptsiooni mahuks tuli kokku 34 lehekülge. Antud teema delikaatsuse tõttu tagati kõigile intervjueritavatele anonüümsus, et oleks võimalik saada vastajatelt ausaid ja avameelseid vastuseid. Täpsem info uuringus osalejate ja intervjuude pikkuste kohta on välja toodud alljärgnevas tabelis 1.

Tabel 1. Intervjueritavate andmed, tööstaaž aastates

Vastaja	Sugu	Tööstaaž/kursus	Intervjuu pikkus
Õppejõud 1	Naine	~20	~28 min
Õppejõud 2	Naine	~20	~15 min
Õppejõud 3	Mees	17	~43 min
Õppejõud 4	Naine	~10	~17 min
Tudeng 1	Naine	3.	~18 min
Tudeng 2	Mees	2.	~26 min
Tudeng 3	Naine	1.	~16 min
Tudeng 4	Mees	3.	~14 min
Tudeng 5	Mees	1.	~19 min
Tudeng 6	Naine	3.	~20 min

Allikas: autori koostatud.

Autor koostas kaks erinevat intervjuukava – üks vastamiseks õppejõududele (vt lisa 2) ja teine üliõpilastele (vt lisa 3). Intervjuu küsimused on koostatud lähtudes teoreetilises osas kirja pandust ja need jagunevad viide gruppi, kus igalühel on oma eesmärk (vt lisa 4). Esimesse gruppi kuuluvad küsimused, mille eesmärgiks oli teada saada, kui palju neil on teadmisi antud teema kohta. Näiteks küsiti üliõpilaste käest akadeemilise petturluse definitsiooni ja võimalikke tagajärgi ning õppejõudude käest teadlikkust kehtestatud reeglite ja nende täitmise rangusesse. Lisaks nendele kuulus samasse blokki ka üks kvantitatiivne ülesanne, kus vastajad pidid 5-palli skaalal hindama, kuivõrd

käivad loetelus sisalduvad tegevused akadeemilise petturluse alla. Selle eesmärgiks oli teada saada, kas ja kuidas erinevad intervjueeritavate hinnangud omavahel. Kokku oli 20 teguviisi, millest 1.-14. olid pärit Colnerud ja Rosanderi (2009: 512) läbiviidud uuringust ja ülejäänud lisas töö autor omalt poolt. Võimalikud vastusevariandid olid järgnevad:

- „1“ – nii-öelda süütu teguviis, ei tohiks käsitleda kui akadeemilist petturlust;
- „2“ – pigem ei kuulu akadeemilise petturluse alla;
- „3“ – ei oska öelda;
- „4“ – pigem kuulub akadeemilise petturluse alla;
- „5“ – tõsine reeglite rikkumine, kuulub kindlasti akadeemilise petturluse alla.

Kuigi üldiselt tähendab vastusevariant „3“ keskmist väärtust ehk siinkohal näiteks „nii ja naa“, siis selleks, et iga teguviisi kohta vastajalt kindlat arvamust saada, otsustas autor määrata selle väärtuseks hoopis „ei oska öelda“, et anda võimalus vastamiseks ka vastust mitte teades. Kuna töö autor ei hakka hinnangute põhjal keskmiseid tulemusi välja arvutama, siis peaks antud skaala sobima küll. Analüüsid keskendutakse pigem sellele, kui palju esineb eriarvamusi, milliste tegevuste juures erinesid ja ka sarnanesid arvamused kõige rohkem. Esmalt võrreldakse eraldi üksnes õppejõudude vastuseid, siis üliõpilaste omi ja kõige lõpuks kahe eri grupi vastuseid omavahel.

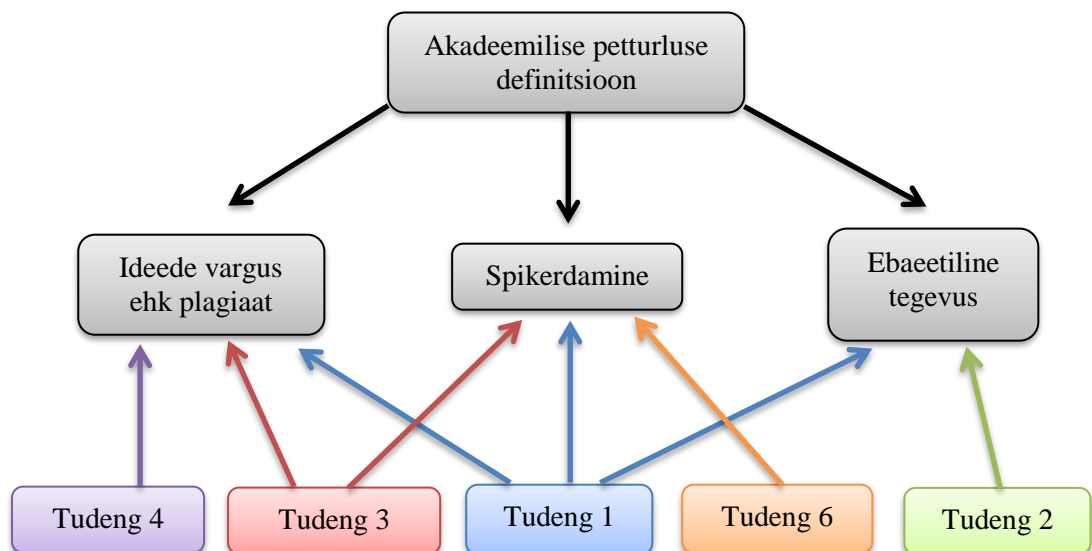
Teises grupis olid küsimused akadeemilise petturluse leviku kohta. Nii üliõpilastelt kui ka õppejõududelt küsiti arvamust selle leviku kohta nii majandusteaduskonnas kui ka teistel erialadel ja uuriti kõige levinumaid ebaausate võtete viise. Lisaks sellele paluti võrrelda petturluse ulatust põhi-/keskkooli ajal võrreldes nüüd ülikoolis õppides. Kolmanda grupi küsimused keskendusid petturlusega kokkupuutumise ja seoses sellega käitumise kohta. Kuna näiteks Emeagwali ja Naghdipouri (2013: 263) varasemalt läbi viidud uuringust on selgunud, et üheks põhjuseks, miks ebaausaid võtteid kasutatakse on see, et õppejõud on leebed ja ei reageeri iga kord vastavalt reeglitele, siis uuriski autor üliõpilaste käest, kas nad on sellega kokku puutunud. Õppejõududelt küsiti vastavalt, kas on iga kord reageerinud, kui on näinud kedagi ebaausaid võtteid kasutamas. Neljanda grupi küsimustega uuriti intervjueeritavate käest võimalikke põhjuseid akadeemilise petturluse toimepanekuks ja viimase ehk viienda grupi

küsimusega sooviti teada saada võimalikke ennetusviise ja soovitusi erinevate ainete läbiviijatele.

Intervjueeritavate vastuseid analüüsis autor paber-pliiats meetodil, mis tähendab, et võrdles vastuseid omavahel ja püüdis leida sarnaseid märksõnu ning mõtteid vastajate vahel. Selleks, et teksti kergem jälgida oleks ja tekiks parem ülevaade, on lisatud ka kokkuvõtvaid jooniseid.

2.2. Akadeemilise petturluse analüüs

Käesolevas empiirilise osa alapeatükis analüüsib töö autor intervjuude põhjal saadud tulemusi. Uurides esmalt üliõpilastelt akadeemilise petturluse definitsiooni, olid kõik intervjueeritavad sellega tuttavad ja selle selgitusi pakuti välja mitmeid. Kõige üldisemalt kirjeldas seda Tudeng 5 (2019), kes ütles, et see on „mingisugune teguviis, mis pole ülikooli seaduste järgi lubatud“. Kolm enim mainitud definitsiooni olid kirjeldatud läbi plagiiaadi, spikerdamise ja ebaetilise tegevuse (vt joonis 4).

Joonis 4. Üliõpilaste arusaamad akadeemilisest petturlusest ja selle autorid (autori koostatud intervjuude tulemuste põhjal).

Plagiiaadi puhul toodi välja, et selleks on „teiste mõtete enda omadena esitamine“ (Tudeng 1 2019), töös kasutatatud „allikatele mitte viitamine“ (Tudeng 3 2019) ja

„teiste töö enda nime alt esitamine“ (Tudeng 3 2019). Sama palju kordi pakuti vastusena välja ka spikerdamist, mida kirjeldati näiteks „lubamatute vahendite kasutamisenä“ (Tudeng 6 2019). Mitu üliõpilast kirjeldas petturlust lihtsalt ebaeetilise käitumisena, mille puhul keegi alati kannatajaks jääb – ühel juhul see, kelle ideid varastatakse, teisel aga inimene, kes ebaausaid võtteid kasutab, kuna tal jäävad teadmised omandamata. Tudeng 3 (2019) defineeris akadeemilist petturlust kui „individuaalsetes töödes omavahel suhtlemist ja vastuste jagamist“.

Intervjueeritavate ülesandeks oli vastata ka ühele küsimusele, mille puhul pidid hindama etteantud tegevusi 5-palli skaalal, kuivõrd käivad need akadeemilise petturluse alla. Vaadates esmalt ainult õppejõudude vastuseid, siis on näha, et üksmeelselt peeti tõsiseks rikkumiseks just plagiaadiga seotud teguviise (vt lisa 5). Selliseid tegevusi, mille puhul vastati enam-vähem sarnaselt ehk peeti neid kas pigem akadeemilise petturluse alla kuuluvaks või tõsiseks rikkumiseks, oli kokku kaheksa. Küll aga polnud mitte kõikide teguviiside puhul arvamused nii üksmeelsed. Tegevus, kus tudeng küsib eksamiküsimusi kelleltki, kes on selle varem ära teinud, et saaks ise tööks paremini valmistuda, tekitas palju mõtlemisainet intervjueeritavates ja lõppkokkuvõttes hindasid kõik õppejõud seda erineva hinnanguga. Näiteks tõi Õppejõud 3 välja, et tema muudab töö küsimusi iga kord ja seega isegi kui keegi küsib neid, siis sellest väga kasu talle pole. Ka Õppejõud 1 väitis sama lisades juurde, et on teadlik sellest ja peab iseenesest mõistetavaks, et üliõpilased suhtlevad omavahel.

Väga varieeruvad hinnangud, kus üks vastaja pidas tegevust süütuks, teine aga tõsiseks reeglite rikkumiseks, olid kuuenda tegevuse juures, mis kujutas endas grupitöös minimaalselt panustamist, kui kõiki hinnatakse sama hindega. Umbes sama, kus vastused jagunesid laias laastus kahte leeri, kajastus enda tehtud koduse töö teistele saatmise puhul. Näiteks Õppejõud 1 tõi välja, et sellist teguviisi karistada ei saa, siinkohal on küsimus pigem eetilises käitumises ja mis eesmärgil seda tehakse.

Vaadates üliõpilaste hinnanguid, siis on näha, et täiesti üksmeelselt ehk hinnati pigem mitte akadeemilise petturluse alla käivaks, vastati ainult ühe tegevuse puhul, milleks oli Moodle'i testide vastuste jagamine. Tudeng 1 põhjendas oma hinnangut sellega, et üldiselt ei saa nende eest punkte, mis läheksid arvesse lõpphinde kujunemisel, vaid see on lihtsalt üks kohustuslik osa, mille ära tegemine on vajalik õppeaine läbimiseks.

Selliseid tegevusi, mille puhul intervjueeritavad vastasid enam-vähem sarnaselt ehk vastustes kajastusid kas ainult hinnangud „1“ ja „2“ või „4“ ja „5“, oli kokku viis. Samuti on näha seda, kus arvamused jagunevad kahte eri leeri. Näiteks on kolmanda teguviisi ehk selle, kui üliõpilane esitab enda nime alt töö, kus on kombineeritud nii tema kui ka näiteks sõbra teksti, puhul näha, et kaks intervjueeritavat on pidanud seda pigem mitte akadeemilise petturluse alla kuuluvaks ja ülejaanud neli on määranud vastupidiselt selle alla kuuluvaks. Palju erinevaid arvamusi sisaldavad tegevused, kus kajastusid kõik vastusevariandid (kahe viimase puhul „ei oska öelda“ mitte), olid näiteks varasemalt läbitud aine raames koostatud essee uues õppeaines esitamine, grupitöös minimaalselt panustamine ja hindelisel tööel naabrilt palumine, et ta vastuseid näitaks.

Võrreldes õppejõudude ja üliõpilaste vastuseid omavahel, siis on näha, et palju on neid olukordi, kus õppejõud on hinnanud ühte konkreetset tegevust akadeemiliseks petturluseks, aga üliõpilased vastupidiselt nii-öelda süütuks teguviisiks. Seda näiteks Moodle'i testide vastuste jagamise puhul, kus tudengid hindasid seda pigem mitte akadeemilise petturluse alla kuuluvaks, kuid õppejõududest enamus ehk kolm pidasid seda tõsiseks reeglite rikkumiseks. Lisaks sellele on sarnast tendentsi näha ka tegevuse puhul, kus individuaalse kodutöö puhul jagatakse ülesanded tudengite vahel ära nii, et igaüks teeb näiteks ainult ühe ülesande, kus vastupidiselt õppejõududele on enamus üliõpilastest seda pidanud süütuks teguviisiks või pigem mitte petturluse alla kuuluvaks.

Samas on näha, et seoses viitamisega hinnangud enam-vähem kattuvad, sest üliõpilastest viie hinnangul on see ikkagi ebaaus meetod. Erandiks on mitmel juhul Tudeng 2, kes põhjendas oma arvamust sellega, et ta küll teab reegleid, aga ei pea kodutöodes viitamist nii oluliseks. Üldiselt võib öelda, et intervjueeritavate hinnangud enamasti ikkagi erinevad ja neid, kus ollakse üksmeelel või enam-vähem samal arvamusel, on siiski vähem. Kui võrrelda aga õppejõudude vastuste sarnasust omavahel üliõpilaste omast, siis on näha, et tudengite puhul on üksmeelt tunduvalt vähem näha.

Täpsem ülevaade tegevustest, mille puhul üliõpilaste ja õppejõudude hinnangud omavahel erinesid, on välja toodud tabelis 2. Antud tabelis tähendab roheline rist seda, et intervjueeritavad pidasid tegevust pigem mitte petturluse alla kuuluvaks ehk nende vastustes kajastusid ainult hinnangud „1“, „2“ või „3“. Punane aga vastupidiselt seda, et

üliõpilased või õppejõud hindasid tegevust akadeemiliseks petturluseks ja kasutasid ainult hinnanguid „3“, „4“ või „5“. Sellised teguviisid, mille puhul esines palju erinevaid arvamusi, on märgitud oranži ristiga.

Tabel 2. Tegevused, mille puhul üliõpilaste ja õppejõudude hinnangud omavahel erinesid

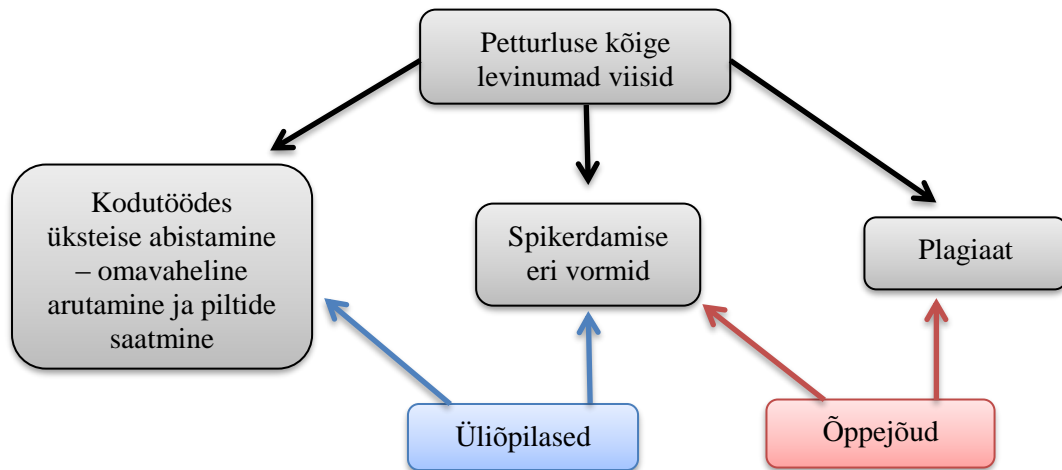
Tegevus	Üli- õpilased	Õppe- jõud
Moodle testides enda vastuste teistele saatmine.	X	X
Oma nime alt töö esitamine, kus on kombineeritud nii enda kui ka sõbra teksti.	X	X
Varasemalt läbitud teise aine raames koostatud essee uuesti esitamine.	X	X
Mujalt võetud teksti oma sõnadega ümber kirjutamine, jättes viitamata algallikale.	X	X
Viidete suvaline lisamine lausete lõppu, olles mitte kindel, kas lause ikka pärineb sealt.	X	X
Hindelisel tööl naabrilt palumine, et ta vastuseid ütleks/näitaks.	X	X
Sõbral enda nime kirja panna laskmine, kuigi tegelikult ise loengus kohal polnud.	X	X
Hindelisest tööst salaja pilti tegemine.	X	X
Hindelisel tööl enda koostatud spikrilt vastuste otsimine.	X	X
Individuaalse kodutöö puhul lahendavate ülesannete ära jagamine.	X	X
Enda tehtud koduse töö teistele saatmine.	X	X
Grupitöös minimaalselt panustamine.	X	X
Kellegi teise kirjutatud lause samasõnalisel kopeerimisel üksnes viite lisamine.	X	X
Kelleltki, kes on varem eksami ära teinud, eksamiküsimuste küsimine, et saaks ise paremini eksamiks valmistuda.	X	X
Pikenduse saamiseks väljamõeldud põhjuse ütlemine õppejõule.	X	X
Individuaalse koduse töö puhul teiste käest lahenduste küsimine.	X	X

Allikas: autori koostatud intervjuude tulemuste põhjal; roheline=ei ole petturlus, oranž= ei ole võimalik määratleda (erinevad hinnangud), punane=on petturlus.

Järgnevalt analüüsib töö autor intervjuueeritavate arvamusi akadeemilise petturluse levinuimatest vormidest. Kõige rohkem pakuti kõikide intervjuueeritavate poolt välja spikerdamist (vt joonis 5). Selle puhul eristati mitmeid vorme, näiteks Tudeng 6 seostas seda koolis hindelisel tööl vastuste naabrilt küsimise ja telefonist otsimisega, lisaks sellele kirjeldas Tudeng 2 seda ka lihtsalt kui töö ajal spikri kasutamisenä. Kõik tudengid pidasid levinud viisiks ka erinevaid kodutöö tegemisel kasutatavaid petturluse vorme. Enim toodi välja piltide saatmist, mida kasutatakse siis selleks, et jagada

lahendusi oma Moodle'i testidest või mõnest muust kodusest tööst. Teisena mainiti lihtsalt „vastuste omavahelist arutamist“ (Tudeng 3 2019) ja „üksteise abistamist“ (Tudeng 5 2019). Sarnase näite tõi ka Õppejõud 1, kes väitis, et tal on olnud selliseid olukordi, kus rahvusvahelisel õppekaval õppivatel üliõpilastel on sarnased vastused ja vead just nendel, kes on pärit samast riigist – seeläbi on hästi aru saada, et nad on koostööd teinud.

Seoses mõtete vargusega tekkisid tudengite ja õppejõudude vahel erimeelsused. Näiteks tõi kaks üliõpilast välja, et nad ei usu, et plagieerimine väga levinud oleks, sest seda saab kergesti avastada ja sellega kaasnevad tõsised tagajärjed. Vastupidiselt neile väitsid pooled õppejõududest, et ideede vargus on just üks kõige tihedamini kasutatavaid petturluse vorme. Õppejõud 1 tõi lisaks eelpool mainitule välja, et vahele on jäänud ka grupitöös mitte kaasa panustamisega ja oma varasemas aines tehtud töö uuesti esitamisega. Mille puhul küll otseseid tõendeid pole, aga võib kahtlustada, et see levinud on, on kogutud andmete fabritseerimine lõputöodes, mille puhul valetatakse näiteks selles osas, kui palju inimesi küsitleti või intervjueriti.

Joonis 5. Intervjuudes enim välja toodud akadeemilise petturluse levinuimad viisid (autori koostatud intervjuude tulemuste põhjal).

Rääkides akadeemilise petturluse ajas muutumisest, siis väitsid kõik õppejõud, et tehnoloogia areng on muutnud selle üliõpilastele lihtsamaks ja on loonud juurde uusi võimalusi ebaausate võtete kasutamiseks. Võrreldes varasemaga on nüüd võimalik näiteks internetist teksti kergesti kopeerida enda töösse. Lisaks toodi välja ka muutusi

spikerdamise meetodites – lisandunud on nutitelefonid ja -kellad ning varasema käsikirjalise spikri asemel tehakse seda nüüd arvutis, mis siis hiljem välja prinditakse. Õppejõud 3 väitis seoses sellega, et varem polnud õppejõud kursis, et nutiseadmetest saab infot otsida, nüüd aga teatakse sellest ja on hakatud keelama neid tööde ajal. Õppejõud 4 lisas omalt poolt, et praegusel ajal on tudengitevaheline info vahetamine kergemaks muutunud, sest on võimalik sõnumeid ja pilte saata. Õppejõud 1 tõi ka välja, et mitmeid aastaid tagasi oli ühel kursusel vähem inimesi ja seega oli petturlust raskem toime panna, sest kõik olid nii-öelda silma all.

„Kunagi oli see, et läksid loengusse ja võtsid kopeerpaberi kaasa. Kõik, mis sa kirjutasid said kopeerida kellelegi veel ja see oligi kogu info jagamise viis, muud polnud.“ (Õppejõud 1 2019)

Järgnevalt analüüsib töö autor intervjuueeritavate arvamusi seoses akadeemilise petturluse levikuga. Rääkides esmalt sellest, kas akadeemiline petturlus on praegu rohkem levinud kui varem, siis selle kohta kindlat hinnangut oskasid öelda vaid kaks õppejõududest. Õppejõud 3 tõi välja, et lõputöodes plagiaadi esinemine on pigem vähenenud tema arvates, sest tänapäeval on võimalik seda kergemini kontrollida. Sama arvas ta ka digitaalse spikerdamise kohta, kuna nüüd õppejõud teavad seda jälgida. Õppejõud 4 oli spikerdamise osas sama meelt, aga seoses plagieerimisega väitis ta aga vastupidiselt, et tema meelest on see just levinumaks muutunud. Oma vastuses pani teda kõhklema mõte, et „teine külg on see, et seda ebakorrektselt viitamist me avastame nüüd rohkem ja seega me tegelikult ei tea, kas seda oli vähem“ (Õppejõud 4 2019).

Õppejõududest kolm tõi välja, et kõige rohkem on levinud akadeemiline petturlus just bakalaureuseõppes ja selle levik hakkab õppeaastate möödudes kahanema. Mitmed intervjuueeritavad tõi omalt poolt põhjenduseks välja selle, et tihtipeale on bakalaureuseõppes väga palju neid, kes täpselt ei tea, mis neid huvitab ja kelleks tahavad saada ning seega võib huvi puudumise tõttu motiive petturluse toime panekuks rohkem olla. Vastupidiselt doktiriõppes õpivad üldiselt ikkagi ainult need, kelle puhul valitud eriala ikkagi südamelähedane on. Erandina toodi välja need, kes mujalt koolist on tulnud, sest väga tihti esineb reeglites erinevusi ja seetõttu peab nii-öelda nullist alustama. Sama põhjenduse tõi ka Õppejõud 4, kes üldiselt arvaski, et „spikerdamist on

rohkem bakalaureuseõppes ja sellist ebakorrektsset viitamist on magistris“ (Õppejõud 4 2019).

Küsites üliõpilastelt akadeemilise petturluse leviku kohta Tartu Ülikooli majandusteaduskonnas, siis väitsid kõik, et vähemalt nende kursuse piires on see pigem levinud. Tudeng 5 näiteks lisas omalt poolt, et terve kursuse eest on raske rääkida, aga tema seltskonnas on akadeemiline petturlus pigem levinud tõesti. Sama meelt oli ka Õppejõud 4, kes põhjendas oma arvamust sellega, et nii palju, kui tema on kokku puutunud, siis praktiliselt iga õppeaine puhul keegi ikkagi proovib ebaausaid võtteid kasutada. Õppejõud 3 arvas vastupidiselt, et rääkides spikerdamisest, siis valdav enamus seda ikkagi ei kasuta ja saab oma tulemuse kätte ausal teel.

Lisaks sellele tunnistasid kõik intervjuueeritavad üliõpilased, et ka nemad on mingil moel akadeemilist petturlust toime pannud. Küll aga pooled tudengitest lisasid ise juurde, et viitamisest nad suhtuvad tõsiselt ja teadlikult pole teiste ideid varastanud. Mitmed tudengid tõid välja, et nende arvamus seoses levikuga on kujunenud sellest, et üpriski paljud on seotud nii-öelda leebemate petturluse vormide toime panemisega. Näiteks on enamus üliõpilaste arvates väga sagedane Facebooki grupivestluses just ülesannete arutamine või lahenduste üksteisele saatmine. Sama arvas ka üks õppejõududest, kes väitis, et kodutööde vastuste jagamine on „kahetsusväärset väga levinud senimaani“ (Õppejõud 3 2019).

„Minu arust on see oma ringkonnast rääkides suhteliselt levinud. Just sellele nii-öelda teistele mingite tööde saatmine, kui seda pidada akadeemiliseks petturluseks.“ (Tudeng 4 2019)

„Selle mõtte polegi ju õppejõudu kuidagi pahandada või halvasti käituda tema ees, vaid see on pigem selle eesmärgiga, et nii endal kui ka sõpradel läheks hästi.“ (Tudeng 3 2019)

Võrreldes aga majandusteaduskonda teiste erialadega, siis nii üliõpilastest kui ka õppejõududest pooled ei osanud konkreetset hinnangut anda. Tudeng 6 tõi näiteks välja, et tema sõbrad on üldiselt väga eeskujulikud ja targad, et neil polegi vajadust spikerdada ning üksnes nende põhjal ei saa hinnata tervet nende kursust. Tudeng 1 arvas aga, et majandusteaduskonnas on pigem rohkem levinud, sest seal on väga palju teooriat, mida

kõike ei jõuagi pähe õppida. Sama meelt oli ka Õppejõud 4, kes lisas omalt poolt, et majanduse eriala on rohkem pragmaatiline ja tihtipeale puudub üliõpilastel huvi mitmete kohustuslike ainete suhtes. Lisaks on näiteks infotehnoloogiat õppides petturlust tunduvalt raskem ka toime panna, sest seal on kooliarvutites olemas programmid, mis kontrollivad igat liigutust. Tudeng 4 oli eelnevatega samal arvamusel just seetõttu, et võrreldes majandusteaduskonda kasvõi arstiteaduskonnaga, siis viimase puhul suhtutakse tudengitesse tunduvalt karmimalt – kui keegi peaks ebaausate võtetega vahele jääma, siis suure tõenäosusega on tagajärjeks eksmatrikuleerimine. Küll aga tõi üks õppejõududest välja, et leidub ka neid erialasid, kus reeglid on tunduvalt leebemad ja nendes on petturlus ka rohkem levinud kui majandusteaduskonnas. Tudeng 5 ja Õppejõud 3 leidsid aga, et akadeemiline petturlus on nende arvates igal pool suhteliselt sama levinud.

Pooled intervjuueeritavatest üliõpilastest oli arvamusel, et ülikoolis õppimise ajal on akadeemiline petturlus rohkem levinud, kui see oli põhi- ja keskkooli aegadel. Ühe põhjusena toodi välja seda, et varasemalt polnud vajadustki ebaausate võtete järele, sest õppemaht oli kordades väiksem. Lisaks sellele põhjendati oma arvamust ka sellega, et ülikoolis on ühel kursusel tunduvalt rohkem inimesi ja seega on nii-öelda anonüümne tunne ning rohkem julgust petturlust toime panna. Tudeng 2 tõi välja ka selle, et võrreldes varasemate õppeastmetega, siis ülikoolis on kontroll tunduvalt väiksem.

„Keskkoolis oli ikkagi see, et sa puutusid igapäevaselt selle õpetajaga kokku ja teati õpilasi nimepidi, seega sa võib-olla kartsid seda piinlikkust, kui peaks vahele jääma.“ (Tudeng 1 2019)

„Peaks olema tegelikult vastupidi, sest kui põhikoolis näiteks bioloogiat spikerdada, siis see ei ole nii oluline, aga ülikoolis võib neid teadmisi just rohkem vaja minna.“ (Tudeng 2 2019)

Kaks üliõpilast arvasid aga vastupidiselt eelnevatele, et akadeemiline petturlus oli rohkem levinud just põhi- ja keskkoolis. Ülikoolis on karistused tunduvalt karmimad ja seetõttu võib arvata, et üliõpilased ei julge ebaausaid võtteid kasutada. Tudeng 6 oli sama meelt, öeldes, et põhikoolis oli spikerdamist kindlasti rohkem ja näiteks kodutöid tehes ei viidatud peaaegu kunagi internetist võetud infole. Erandiks olid muidugi

uurimistöö ja mõningal juhul ka Powerpoint esitlused, kuhu sai eraldi slaidile märkida ära kõik kasutatud allikad. Tudeng 5 arvas aga ainukesena, et akadeemilise petturluse levik on püsinud samal tasemel olenemata õppeastmest.

Järgnevalt analüüsib töö autor seda, kui palju oli intervjueeritavatel teadmisi seoses akadeemilise petturluse tagajärgedega. Üliõpilaste poolt mainiti kõige rohkem eksmatrikuleerimist. Ainukesena ei pakkunud seda välja Tudeng 2, kes tõi ühe variandina välja lihtsalt üldiselt vahele jäämist. Teine tagajärg, mida mainis kokku kolm üliõpilast, oli töö eest negatiivse hinde saamine, mille rangem vorm võib avalduda selles, et tudeng peab aine lausa uuesti läbima. Lisaks sellele toodi kahe üliõpilase poolt välja noomitus, millest Tudeng 5 eristas veel ka suulist ja kirjalikku hoiatust, öeldes, et esimese korraga ei pruugi kohe saadagi rangemat karistust. Tudeng 6 lisas, et tagajärjed sõltuvad tegevusest, näiteks et plagiaati suhtutakse väga karmilt, aga seda, kui üliõpilane töö ajal spikerdamisega vahele jääb, siis seetõttu kohe teda kooli nimekirjast ei eemaldata. Lisaks mainiti üliõpilaste poolt ka mitmeid kaudseid tagajärgi – näiteks kui testi tulemuste alusel kujunevad välja inimesed, kes saavad kooli sisse, siis võib tekkida ebaaus olukord, kui petturlust kasutav tudeng saab parema tulemuse. Tudeng 2 tõi aga välja, et kõige hullem tagajärg akadeemilise petturluse juures ongi see, et inimene ei omanda teadmisi niimoodi käitudes.

Õppejõududest väitsid kõik, et nad on kursis, mis peaks reeglite järgi juhtuma tudengiga, kes ebaausaid võtteid kasutab. Õppejõud 3 selgitas ka lähemalt, et karistus sõltub raskusastmest – näiteks eksmatrikuleerimine otsus oleks lõputöös plagieerimise puhul mõistlik, spikerdamise puhul aga mitte, vaid siis oleks sobilikum variant hoopis noomitus. Viimase võimalusena toodi välja ka see, et väga väikeste eksimuste puhul on võimalik variant ka see, et üliõpilast teavitatakse sellest ja antakse esialgu tegu andeks. Lisaks sellele mainiti ka kaudseid tagajärgi, milleks on näiteks see, et ebaausaid võtteid kasutades „saab tudeng illusiooni sellest, et ta on väga tark ja tal on palju „A“-sid, aga kui selle tagamaid hakata uurima siis teadmisi pole ja sellest haridusest pole ka kasu“ (Õppejõud 2 2019). Erinevalt eelnevalt üliõpilaste poolt mainitule, tõid õppejõud välja ka selle, et iga akadeemilise petturluse juhtumi korral tuleb õppekorralduseeskirja järgi teha vastavale komisjonile avaldus.

Mis puutub reeglitesse, siis Õppejõud 3 ja Õppejõud 4 väitsid, et need on üsnagi selgelt välja toodud. Rääkides nende täitmise rangusest, siis õppejõududest kolm leidsid, et lõputööde plagiaati suhtutakse karmilt ja selle nimel ka pingutatakse ning tahetakse vaeva näha.

„Pidades silmas ka ühiskonnas kõneainet tekitavaid uudiseid, siis arvan, et kindlasti minnakse veel rangemaks.“ (Õppejõud 3 2019)

Mis puudutab aga reeglite täitmist üldises õppetöös, siis selle puhul olid kõik intervjueeritavad üksmeelel, et see sõltub õppejõust endast. Selle põhjuseks võib olla see, et tahetakse olla heatahtlikud ja näiteks väga väiksemahulise plagieerimise pärast üliõpilast päris komisjoni ette ei taha ka saata, sest võib hakata lihtsalt kahju temast.

„Kindlasti me tihti reeglite järgi ei toimeta, me oleme mingis mõttes ikkagi lahkemad, kui ülikooli reeglistik ette näeb.“ (Õppejõud 4 2019)

Teisalt võib reeglitest mitte kinni pidamine olla tingitud lihtsalt teadmatusest petturluse olemasolust, kuna lõputööde puhul pole lihtsalt võimekust kõiki töid nii põhjalikult läbi kontrollida. Lisaks töid enamuse intervjueeritavatest välja, et see on ka lihtsalt mugavuse küsimus, kuna teatavasti võtab kogu see petturlusega seoses avalduse tegemine ja vastuse ootamine üpriski kaua aega, seega paljud lihtsalt ei viitsi seda asjaajamist ette võtta. Õppejõud 1 aga leidis, et tõsisemat suhtumist seoses reeglite täitmisesse võib parandada see, kui teaduskonna töötajad arutaksid omavahel ja lepiksid seejärel kokku selles, kuidas erinevates olukordades reageerima peaks. Pooled õppejõududest lisasid omalt poolt, et reeglite mitte täitmist soodustab ka praegu kasutusel olev õppetöö kvaliteedi hindamise viis – õppeained jagatakse üliõpilastelt saadava tagasiside alusel nii-öelda headeks ja halbadeks.

„Ebakvaliteetsed on need, mis saavad negatiivsed hinded. Seega paratamatult õppejõud hakkavad siis mõtlema, et äkki ei peaks küsima raskeid küsimusi, äkki ma võiks lubada igasuguseid tegevusi.“ (Õppejõud 2 2019)

Järgnevalt analüüsib töö autor intervjueeritavate kogemusi ja käitumist seoses akadeemilise petturlusega kokku puutumisega. Kõik õppejõud väitsid, et nähes kedagi akadeemilist petturlust toime panemas, siis nad ikka käituvad vastavalt. Seoses sellega

ütlesid ka üliõpilased, et nad on ülikoolis õpitud aja jooksul mingil moel kokku puutunud olukordadega, kus õppejõud on reageerinud, aga seda on juhtunud pigem harva. Nagu välja tuli, siis enamuse korral on piiratud üksnes suulise hoiatusega või on lastud kodust tööd lihtsalt täiendada. Näiteks tõid nii üliõpilased kui ka üks õppejõududest välja, et mitmel korral on hindelise töö ajal üle auditooriumi öeldud, et rääkimine lõpetatakse. Tudeng 6 väitis, et on kokku puutunud juhusega, kus üliõpilast on hoiatatud, et tema poolt kasutatav teguviis kuulub akadeemilise petturluse alla ja see on karistatav. Enamus üliõpilastest ja üks õppejõududest ütlesid, et kodutööd on lastud täiendada juhtudel, kui on jäetud viitamata või on nähtud kellegi teise tööga sarnasusi.

„Kui inimene lõputöö kirjutamist alustab ja mingisugusel põhjusel pole regulatsioonidega kursis, siis mina juhendaja ei hakka kohe avaldust kirjutama – pigem räägin probleemkohad lahti.“ (Õppejõud 3 2019)

Üliõpilastest ainukesena oli tõsisematest tagajärgedest kuulnud Tudeng 4, mille puhul oli karistuseks kontrolltööst läbi kukkumine ja selle uuesti tegemine. Ka Õppejõud 1 tunnistas, et mitmed aastad tagasi tõi spikerdamisega vahele jäämine ühele isikule sama tagajärje. Õppejõud 3 väitis, et tema on ühe magistritöö puhul ka komisjoni avalduse teinud seoses plagiaadiga. Küll aga pooled üliõpilased väitsid, et mõningatel juhtudel pole õppejõud reageerinud. Tudeng 2 tõi välja olukorra, kus inimesed rääkisid töö ajal omavahel, aga õppejõud ei teinud sellest välja. Tudeng 1 ja Tudeng 2 väitsid, et mõni lihtsalt ei märkagi, sest ta tegeleb oma asjadega ja ei pea üliõpilaste jälgimist vajalikuks.

Järgnevalt analüüsib töö autor intervjueeritavate arvamusi akadeemilise petturluse toimepaneku põhjuste kohta. Üliõpilaste ja õppejõudude välja pakutud variandid suures osas kattusid omavahel (vt joonis 6). Tudengite puhul oli enim mainitud vastuseks motivatsioonipuudus, mille pakkus välja neli intervjueeritavatest. Ka õppejõududest pooled mainisid seda vastusevarianti, põhjendades oma arvamust sellega, et näiteks puudub õppeaine või eriala suhtes huvi ja seeläbi leiad end mõtlemas, miks ma seda õppima pean. Tudeng 5 tõi välja, et see avaldub eriti aga selliste ainete puhul, mille puhul võib arvata, et seda tulevikus kindlasti vaja ei lähe.

„Arstiteaduses ongi see, et kui sa spikerdad, siis sa ei saa teadmisi ja kui sul on opilaul mingit asendit vaja paika panna või opereerida, siis sul pole sellest

spikrist väga abi. Seal läheb sul igat ainet vaja oma tulevases töös, majandusteaduses aga mitte.“ (Tudeng 4 2019)

Õppejõud 2 tõi välja ka selle, et mõnel juhul tullakse teaduskraadi omandama just sellepärast, et sõbrad läksid või vanemad käskisid ja avastades, et eriala ei meeldi, otsustatakse ikkagi jätkata, et diplomit kätte saada. Tudeng 6 lisas omalt poolt, et motivatsiooni võib alla viia ka see, kui kordamisküsimusi eksamiks ei anta või materjali on üleüldiselt palju, sest siis võib tunduda lootusetu seda kõike pähe õppida. Lisaks sellele tõi nii üliõpilased kui ka õppejõud välja, et petturlust võib soodustada ka see, kui kodutöö või üldiselt õppeaine on väga keeruline üliõpilase jaoks. Sellisel juhul võib tagajärjeks näiteks olla see, et tudeng jätab õppimise pooleli, sest tunneb, et ainuke viis positiivse hinde saamiseks on eksamil spikerdada või siis kodutöö puhul kellegi teise käest lahendusi küsida. Lisaks tõi pooled üliõpilastest peamise põhjusena välja selle, et näiteks ei soovita ainet läbi kukkuda või on soov saada töö eest parem hinne. Õppejõud 4 tõi vastupidiselt neile välja, et ta ei taha uskuda, et see väga levinud põhjus oleks.

„Need inimesed, kes tahavad väga hästi õppida, siis nad ikkagi pingutavad. Sellised, kes ei viitsi pingutada, aga on väga heade hinnetele orienteeritud, seda kohtab pigem harva.“ (Õppejõud 4 2019)

Järgmine põhjus, mida samuti suur osa intervjueeritavatest välja tõi, oli laiskus. Näiteks väitsid kaks üliõpilast, et teemat ei viitsita selgeks õppida või kodutööd ära teha, kui nähakse, et selleks kulub liiga palju aega. Lisaks sellele puudub mitmel juhul motivatsioon lihtsalt oma peaga mõtlemiseks, sest võimalik on ju kergema vaevaga läbi saada ja teiste käest lahendusi küsida või eksamil spikerdada. Mitmete intervjueeritavate poolt välja pakutud põhjuseks oli ka lihtsalt ajapuudus, mida mainisid kokku kolm üliõpilast ja õppejõudu. Ajapuudus võib olla põhjustatud sellest, et tudengil on teised prioriteedid elus. Mitmed intervjueeritavad tõi välja ajapuudust soodustava tegurina kooli kõrvalt töötamist.

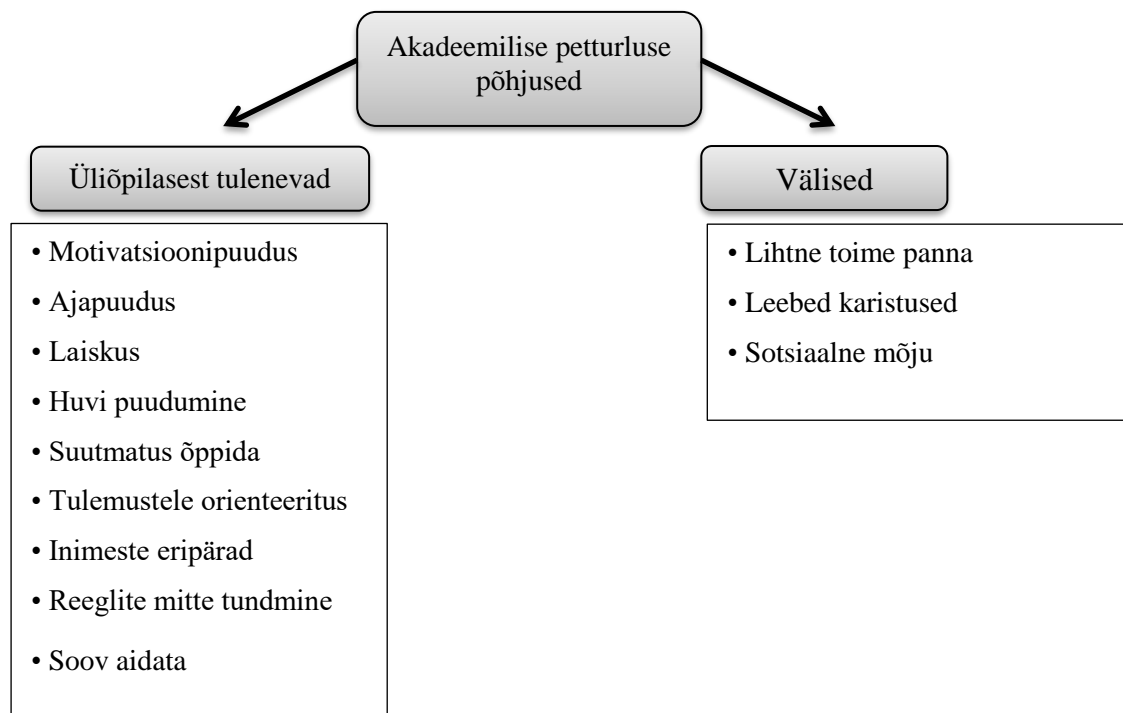
„Näiteks päev on tegemisi täis ja siis kui jõuad õppimiseni, siis avastad, et polegi aega enam.“ (Tudeng 2 2019)

„Mõni inimene käib tööl ülikooli kõrvalt, et üldse saada ülikoolis käia ja võimaldada seda elu siin Tartus ja koormus on nii suur töö juures, et tal pole

lihtsalt aega õppida. Tahab oma asjad tehtud saada ja siis mõtleb spikerdamise peale.“ (Tudeng 3 2019)

Mitmed üliõpilased ja õppejõud tõid välja ka nii-öelda välise teguri, et petturlus võib olla põhjustatud sellest, et seda on kerge teha või on lihtsalt antud soodne võimalus selle toime panekuks. Lisaks sellele on ühel kursusel väga palju inimesi ja seeläbi on õppejõul raskem üliõpilaste käitumist kontrollida, mis omakorda annab üliõpilastele julgust juurde veel.

„Kui ei ole võimekust teada saada näiteks nendest varjatumatest variantidest, siis miks mitte teha oma elu lihtsamaks ja jagada ära ülesanded omavahel.“ (Õppejõud 1 2019).

Joonis 6. Intervjueeritavate üliõpilaste ja õppejõudude poolt välja toodud akadeemilise petturluse põhjused (autori koostatud intervjuude tulemuste põhjal).

Tudeng 3 ja Õppejõud 4 nägid ühe põhjusena ka nii-öelda „sotsiaalset mõju“ (Tudeng 3 2019) – teised teevad seda, seega tahan või pean ka mina seda tegema, et mind aktsepteeritaks. Põhjuseks, mida mainisid ainult õppejõud, peeti ka inimeste eripärasid ja nende moraaltunnetust, sest on olemas grupp inimesi, kes ongi ükskõiksed ja ei näe petturluse kasutamises probleemi ning seda eriti veel siis, kui vahele ei jää.

„Samas on see üldse inimlik – miks inimesed sõidavad bussis jänest või varastavad poest? Sest kui on võimalus, siis inimesed ikkagi kasutavad seda.“

(Õppejõud 1 2019)

Õppejõud 3 ja Õppejõud 4 arvasid ainukestena intervjueeritavatest, et üheks petturlust soodustavaks teguriks võib olla ka reeglite mitte tundmine või lihtsalt väitmine, et ei ole teadlik sellest. Seda eriti sel juhul, kui üliõpilane on mujalt koolist tulnud ja eelnevate reeglitega ära harjunud. Mitmed põhjused toodi välja ka juba eelnevalt levikut kirjeldades – näiteks Tudeng 2 mainis vähest kontrolli, Tudeng 3 aga soovi, et endal ja sõpradel läheks hästi ja viimaseks Tudeng 4 ja Õppejõud 4 poolt välja toodud leebid karistusi, misjuures antakse pisemad teod andeks ja lastakse töö uuesti teha.

Viimasena uuriti intervjueeritavate käest arvamusi ennetusviiside osas akadeemilise petturluse ära hoidmiseks. Õppejõud 1 tõi ainukesena välja, et esmalt peaks õppejõududega omavahel arutama ja kokku leppima, kuidas erinevate ebaausate tegevuste puhul kõik käituma peaks. Praegu võibki probleemiks olla see, et igauks reageerib omamoodi ja keegi ei taha olla ka see esimene nii-öelda halb inimene, kes rangelt karistab. Lisaks arvasid enamus õppejõududest, et petturlust aitab vähendada see, kui rääkida nii reeglitest kui ka tagajärgedest ja neid aeg-ajalt jälle meelde tuletada. Seda kasvõi plagiaadi ennetamise puhul, sest lõputööde kirjutamise juhend on pikk ja paljud ei viitsigi seda korralikult läbi lugeda. Õppejõud 2 tõi välja, et ta on lisanud informeerimise eesmärgil mitmete kodutööde juurde lingi, mis selgitab, mida peetakse teiste ideede varguseks.

„Probleem on selles, et neid asju õpetatakse, aga inimesed unustavad need ära.“ (Õppejõud 2 2019)

Tähtis roll plagiaadi ärahoidmise juures on ka juhendajatel, kes saaksid tähelepanu pöörata viitamise reeglitele ja vajadusel näiteks korrektseid näidislauseid teha üliõpilastele. Seejuures väitis Õppejõud 4, et hea oleks see, kui oleks võimalik tuua näiteid päris elust – millega ja kui paljud on vahele jäänud, mis olid nende tagajärgedeks jne. Lisaks mainis ta veel omaltpoolt, et informeerida tuleks kindlasti ka õppejõude, sest leidub neid, kes on töötanud juba mitmekümneid aastaid ja selle aja jooksul on reeglid muutunud.

Rääkides koolis läbiviidavatest hindelistest töödest, siis õppejõududest pooled tõid välja, et petturlust aitaks vähendada see, kui viia läbi suulisi eksameid. Seeläbi on õppejõul parem kontroll üliõpilase tegevuse üle, kuna üldjuhul on auditooriumis väga vähe inimesi.

„Mis puudutab eksameid, siis hea variant on suuline eksam, sest seal tuleb kohe välja, kas inimene oskab või mitte, kuigi see on väga ajamahukas ja kurnav. Õppejõul on võimalik lisaküsimustega teada saada, kui hästi õpilane teemat valdab.“ (Õppejõud 3 2019)

Nii üliõpilaste kui ka õppejõudude hinnangul on teiseks võimaluseks petturlust vähendada läbi selle, kui panna töösse elulisi ja järeltõuse eeldavaid ülesandeid. Seeläbi oleks võimalik vältida seda, et üliõpilane kuskilt maha saaks kirjutada, nagu on võimalik teoreetiliste küsimuste puhul. Õppejõud 2 leidis, et petturlust oleks väga raske toime panna ka siis, kui lasta töö teha avatud materjalidega – siis ei saa küsida küsimusi, mida saaks leida konspektist ja üliõpilased peaksid oma peaga mõtlema. Tudeng 5 lisas omalt poolt, et kui on aine, kus peab teadma väga palju valemeid, siis hea oleks see, kui need ette antaks – vastasel juhul ei näe üliõpilane motivatsiooni neid pähe õppida ja otsustab spikerdamise kasuks. Tudeng 6 ja Õppejõud 2 tõid välja, et kuna on teada, et üliõpilased räägivad töös olnud ülesannetest üksteisele, siis oleks mõistlik hindeliste tööde küsimusi aeg-ajalt muuta.

„Kui õppejõud küsimusi väga ei muuda, siis teadki, mida täpselt õppida. Siis teisi teemasid üldse ei vaatagi ja ikka saad hea hinde.“ (Tudeng 6 2019)

Enamus intervjuueeritavatest pidasid väga oluliseks ennetusviisiks ka üliõpilaste kontrollimist. Seda võib teha mitmel viisil – näiteks jälgida auditooriumi eest või tagant tudengite käitumist või siis lausa terve töö vältel ringi kõndida, sest siis on suurem oht vahele jääda ja ei julgeta ebaausaid võtteid kasutada. Akadeemilist petturlust saab vähendada ka siis, kui lihtsalt võimalusi selle toimepanekuks tunduvalt vähendada. Näiteks panna rõhku sellele, et auditooriumis ei istuks üliõpilased nii üksteise kõrval. Kui on võimalik, siis panna näiteks igasse ritta ainult kaks inimest või teisel juhul moodustada kursusest eraldi grupid ja lasta teha töö eraldi aegadel – seeläbi pole neil võimalik omavahel suhelda ja ka õppejõul on parem toimuvat jälgida.

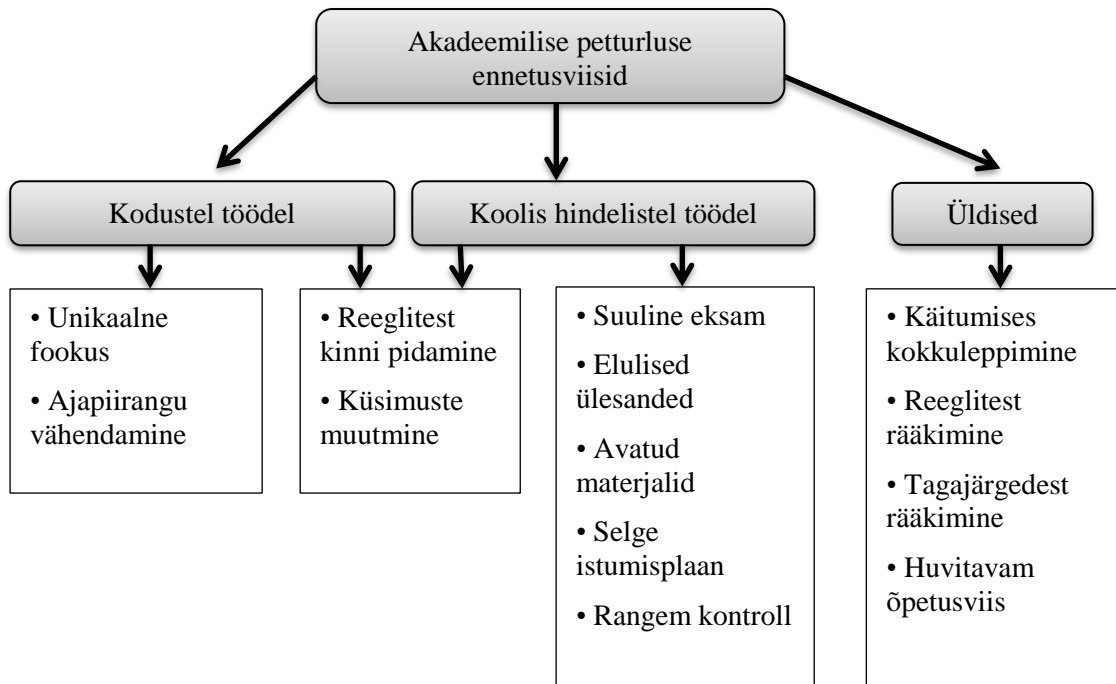
„Kui nad tõesti tahaks akadeemilist petturlust ära hoida, siis oleks mõistlikum enne tööd näiteks korv tuua ja lasta igal ühel oma telefoni sinna panna ja pärast läheb võtab selle ära lihtsalt.“ (Tudeng 4 2019)

Tähtsat rolli petturluse vähendamise juures mängib nii üliõpilaste kui ka ühe õppejõu arvates reeglitest kinni pidamine ja käitumine vastavalt nendele. Tudeng 4 mainis näiteks enda poolt, et tihtipeale piirduakse ebausate võtetega vahele jäädes hoiatusega või lastakse oma tööd korrigeerida ja see võib jätta üliõpilasele arusaama, et petturlusse ei suhtuta rangelt.

„Kui näiteks nähakse, et päriselt kaasnevad ka väga karmid tagajärjed, siis kaob paljudes see julgus ära. Praegu aga mina pole kuulnud, et keegi oleks pidanud näiteks korduseksamile minema, seega ollaksegi julgemad spikerdamises osas.“ (Tudeng 6 2019)

Mis puutub kodutöodesse, siis nende puhul pakkusid pooled õppejõududest välja selle, et võiks olla unikaalne fookus, sest siis pole võimalik kellegi käest lahendusi küsida. Näiteks gruppitööde puhul anda kõigile erinev firma vms, millele tuginedes peavad nad ette antud küsimustele vastama. Selleks, et Moodle'i testide vastuste omavahelisest jagamisest kasu ei oleks, on Tudeng 6 ja Õppejõud 1 arvates üheks võimaluseks see, et teha väga palju erinevaid küsimusi. Õppejõud 1 leidis, et teiseks variandiks on piirata aega, sest siis ei jõua kõrvalist abi kasutada.

Kaks üliõpilast tõid lisaks välja, et akadeemilist petturlust aitaks vähendada ka see, kui õppejõud teeb oma loengud ise huvitavaks. See aitaks kaasa sellele, et tudengid ei tegeleks auditooriumis muude asjadega, vaid kuulaks kaasa ja seeläbi on lihtsam hindeliseks tööks õppida. Näiteks tõi Tudeng 5 välja, et väga raske on kuulata ja tähelepanu pöörata, kui õppejõud loeb slaididelt lihtsalt teksti maha. Täpsem ja kokkuvõtlikum ülevaade ennetusviisidest on välja toodud järgneval joonisel 7.

Joonis 7. Intervjueeritavate üliõpilaste ja õppejõudude poolt välja toodud akadeemilise petturluse ennetusviisid (autori koostatud intervjuude tulemuste põhjal).

Käesolevas peatükis toodi välja intervjueeritavate arvamused akadeemilise petturluse teemal. Analüüsi käigus selgusid, mis on üliõpilaste ja õppejõudude arvates ebaausate võtete levinuimad viisid, kui levinud on see, kuidas ja kui tihti on uuringus osalejad sellega kokku puutunud ja kuidas suhtutakse reeglitesse. Lisaks toodi intervjueeritavate poolt välja palju erinevaid tegureid petturluse põhjuste ja ennetusviiside juures, mis on positiivne just seetõttu, et saaks täita töö eesmärki.

2.3 Majandusteaduskonnas läbiviidud uuringutulemuste võrdlus varasemate uuringutega

Käesolevas alapeatükis analüüsitakse intervjueeritavate vastuseid eelnevate uuringutega. Lisaks sarnasustele tuuakse välja ka erinevusi üliõpilaste ja õppejõudude vastustes, millele püüab töö autor omapoolseid põhjuseid anda. Selleks, et täita töö eesmärki, tuuakse kõige viimasena välja ka ettepanekud seoses akadeemilise petturluse vähendamiseks.

Akakandelwa et al. (2013: 141) ja Keith-Spiegel, Whitley (2002: 3) on varasemalt välja toonud, et akadeemilise petturluse levik on aastatega kasvanud, küll aga üllataval kombel oli ainult üks õppejõududest sama meelt. Selle põhjuseks võib olla see, et kindlaid tõendeid selle kohta pole ja seega ei osatud täpset hinnangut anda. Levikust üleüldiselt rääkides, siis väitsid kõik üliõpilased, et nende arvates on vähemalt kursuse piires petturlus pigem levinud tõesti ja ka nemad on mingil moel ebaausaid võtteid kasutanud. Õppejõududest enamus tõid välja, et kõige rohkem kasutatakse ebaeetilisi teguviise just nimelt bakalaureuseõppes.

Uurides akadeemilise petturluse levinuimate vormide kohta, siis nii üliõpilased kui ka õppejõud tõid välja töös lubamatute vahendite kasutamise. Ka Graves (2008:15) kinnitab seda, väites, et ainuüksi spikerdamine on viimaste aastakümnete jooksul vähemalt kolm korda kasvanud. Lisaks sellele pidasid üliõpilased levinud viisiks ka üksteiste abistamist erinevate kodutööde tegemisel. Näiteks King et al. (2009: 7) tõidki välja, et internetipõhiste ainete puhul on lihtsam ebaausaid võtteid kasutada – see selgitab, miks Moodle'i testide vastuste jagamist nii paljud intervjuueeritavad mainisid.

Eriarvamused tekkisid aga seoses plagiadiga, kus õppejõud arvasid, et see on väga levinud, üliõpilased vastupidiselt aga mitte. Autor leiab, et selle põhjuseid võib olla kolm. Esiteks võib oletada, et üliõpilased ei räägi plagiadi toimepanekust nii avalikult kui näiteks spikerdamise puhul, sest esimesse suhtutakse pigem negatiivselt. Teine põhjus võib peituda selles, et tudengid lihtsalt ei taha uskuda, et keegi julgeb mõtteid varastada teades, kui karmid tagajärjed sellega võivad kaasneda. Kolmandana võib selgitada nende hinnangut sellega, et üliõpilased seostavad plagiati üksnes lõputöödega ja ei tule kohe selle pealegi, et teiste ideede enda nime alt esitamist kasutatakse ka koduste tööde tegemisel. Õppejõud puutuvad aga plagieerimistega konkreetselt kokku ka.

Uurides akadeemilise petturluse põhjuseid, siis kattusid paljud üliõpilaste ja õppejõudude vastused omavahel, lisaks oli neist enamus mainitud ka varasemate autorite poolt (vt tabel 3). Intervjuueeritavad tõid välja ka kolm sellist põhjust, millest kirjanduse ülevaate peatükis juttu polnud. Nendeks olid huvi puudumine, lihtsus toime panemisel ja sotsiaalne mõju.

Tabel 3. Intervjuudes välja toodud põhjuste seosed teoreetilises osas väljatooduga

Liigitus	Põhjus	Autor	Üliõpilased	Õppejõud
Üliõpilasest tulenevad	Laiskus	Harding <i>et al.</i> (2004)	x	x
	Motivatsioonipuudus	Harding <i>et al.</i> (2004)	x	x
	Ajapuudus	Emeagwali, Naghdipour (2013); Harding <i>et al.</i> (2004); Namango, Starovoytova (2016)	x	x
	Vähesead teadmised	Hosseini <i>et al.</i> (2009)		x
	Tulemustele orienteeritus	Kivisild, Talts (2008); Harding <i>et al.</i> (2004)	x	x
	Suutmatust õppida	Harding <i>et al.</i> (2004); Namango, Starovoytova (2016)	x	x
	Soov aidata	Brimble, Stevenson-Clarke (2005)	x	
	Inimeste eripärad	Wowra (2007)		x
	Huvi puudumine	-	x	x
Välised	Leebed karistused	Emeagwali, Naghdipouri (2013)	x	x
	Lihntne toime panna	-	x	x
	Sotsiaalne mõju	-	x	x

Allikas: autori koostatud.

Leidus ka üks selline tegur, mida varasemad autorid olid välja toonud, aga intervjuueeritavad otseselt põhjusena mitte. Näiteks Park (2003: 473) ja Khoury *et al.* (2007: 2, 4, 7) väitsid, et petturlust võib soodustada ka tehnoloogia areng. Käesolevas uuringus mainisid mitmed õppejõud, et tehnoloogia areng on loonud uusi võimalusi ebaausate võtete kasutamiseks ja ka nende tuvastamiseks, kuid otseselt petturluse põhjustajaks seda ei pidanud. Keith-Spiegel *et al.* (1998: 224) väitis lisaks sellele, et ebaausate võtete kasutamist võib soodustada ka see, kui õppejõud ei reageeri. Pooled üliõpilased tõidki välja, et nad on mingil moel sellega kokku puutunud küll, seejuures aga kõik õppejõud väitsid vastupidiselt, et nad pole ebaausat käitumist ignoreerinud. Namango ja Starovoytova (2016: 73) on väitnud, et üheks põhjuseks on ka õpetusstiili mitte sobimine. Ka käesolevas uuringus osalenud kaks tudengit tõid välja, et kui õppejõud räägib igavalt, siis ongi raskem loengus keskenduda ja seetõttu võib ka hindeliseks tööks õppimine raskem olla.

Lisaks on Franklyn-Strokes ja Newstead (1995: 159) ja Colnerud, Rosander (2009: 510-512) ühe põhjusena välja toonud ka selle, et inimestel võib olla erinev arusaam petturlusest – mis ühele tundub süütu tegu, see teisele ei pruugi nii olla. See kajastus ka intervjuueeritavate vastuses, kui nad pidid hindama erinevaid tegevusi 5-palli skaalal.

Võrreldes üliõpilaste ja õppejõudude hinnanguid omavahel, siis sellist teguviisi, kus kõik oleksid samamoodi hinnanud, ei olnud. Ainukesed tegevused, mille puhul oli märgata enam-vähem kattuvust, olid seotud plagiaadiga.

Ennetusviiside juures oli samuti üliõpilaste ja õppejõudude vastustes näha sarnasusi, küll aga palju vähem kui põhjuste juures. Enamus olid välja toodud ka mitmete varasemate autorite poolt (vt tabel 4). Intervjueeritavad mainisid ka neli sellist ennetusviisi, millest kirjanduse ülevaate peatükis juttu polnud. Nendest kolm olid välja toodud üksnes õppejõudude poolt, milleks olid käitumises kokku leppimine, suuliste eksamite läbiviimine ja avatud materjalide kasutamine töödes. Viimane ehk neljas ennetusviis oli üliõpilaste poolt välja pakutud õpetusviisi huvitavamaks tegemine.

Tabel 4. Intervjuudes välja toodud ennetusviiside seosed teoreetilises osas väljatooduga

Liigitus	Ennetusviis	Autor	Üliõpilased	Õppejõud
Üldised	Reeglitest rääkimine	Sciammarella (2009); McCabe et al. (2001)		x
	Tagajärgedest rääkimine	Lang (2013)	x	x
	Käitumises kokku leppimine	-		x
	Huvitavam õpetusviis	-	x	
Koolis hindelistel töödel	Selge istumisplaan	Khoury et al. (2007)	x	
	Rangem kontroll	Khoury et al. (2007); Hall (2011); Varble (2014)	x	x
	Elulised ülesanded	Khoury et al. (2007)	x	x
	Suuline eksam	-		x
	Avatud materjalid	-		x
	Reeglitest kinni pidamine	Nonis, Swift (2001)	x	x
	Küsimuste muutmine	Levy, Rakovski (2006)	x	x
Kodutöödele	Unikaalne fookus	Wiedemeier (2002)		x
	Ajapiirangu vähendamine	Varble (2014)		x

Allikas: autori koostatud.

Leidus ka selliseid tegureid, mida varasemad autorid olid välja toonud, aga intervjueeritavad otseselt ennetusviisina mitte. McCabe *et al.* (2001: 229) soovitas üliõpilastele anda nende jaoks huvitavamaid ja pigem lihtsamaid kodutöid. Autor nõustub eriti viimase aspektiga, lisades juurde, et petturlust aitab ennetada see, kui ülesandeid põhinevad ikkagi loengutes ja praktikumides läbitud materjalidel. Vastasel juhul ei pruugi üliõpilane hakkama saada ja see viib selleni, et ta suure tõenäosusega

küsi teiste käest abi. Jones (2011: 148) tõi välja veel ühe olulise ennetusviisi, mis kujutab endas üliõpilastele erinevate plagiadituvastus- ja viitamist hõlbustavate programmide tutvustamist.

Autor leiab, et kui kõiki neid välja pakutud ennetusviise kasutada, siis kindlasti akadeemiline petturlus ülikoolis väheneks. Nendest mõjukamateks peab ta just rangemat kontrolli ja reeglitest kinni pidamist. Kui õppejõud ikkagi töö ajal ringi kõnnib või lihtsalt terve töö vältel pingsalt auditooriumis toimuvat jälgib, siis kaob üliõpilastes julgus petturluse kasutamiseks ära ja seda mainisid ka mitmed intervjueritavad. Samuti aitaks ka see, kui enne tööd alati veenduda, et kellelgi poleks selliseid vahendeid läheduses, kust oleks võimalik spikerdada. Khoury *et al.* (2007: 7) tõi näiteks välja just nutiseadmete keelamise, kuid kasuks tuleks ka see, kui ei lubata pinalitel jms laua peal olla.

Kartus tekiks autori arvates ka siis, kui reeglitest alati kinni peetakse ja üliõpilased päriselt puutuksid kokku sellega, kui kellelgi kaasnevad ebaausaid võtteid kasutades tõsised tagajärjed. Praegu võib probleemiks olla see, et pole ühiselt kokku lepitud, kuidas erinevate petturluse liikide korral kõik käituma peaks ja seetõttu reageerivadki õppejõud erinevalt – kes rangemalt, kes leebemalt. Lisaks toodi probleemina välja ka seda, et õppetöö kvaliteeti hinnatakse valesti ja seetõttu polegi võib-olla motivatsiooni midagi ette võtta ebaausate võtete ennetamiseks. Plagiadi ennetamiseks nii lõpu- kui ka kodustes töödes peab autor tähtsaks kindlasti reeglite meelde tuletamist ja vajaduse korral tähelepanu juhtimist, kui on näiteks valesti viidatud või mõni üksik viide panemata jäänud.

KOKKUVÕTE

Akadeemilise petturluse vormid saab laias laastus jagada kolmeks – esiteks koolis hindelistel töödel, teiseks kodutöodes kasutatavad ebaausad võtted ning kolmandaks plagiaat. Nende alla kuuluvad näiteks eksamil lubamatu info vahetamine, keelatud vahendite kasutamine, kellegi teise eest hindamisel osalemine, puudumiseks valede põhjuste andmine, individuaalse kodutöö mitmekesi tegemine, grupitöös mitte kaasa tegemine, lubamatu enda töö mitmekordne esitamine, andmete ja tulemuste välja mõtlemine jne. Ka teadlaste koostatud teadustöodes ja -artiklites võib esineda eelpool nimetatud teguviise – näiteks plagiaati ja valede andmete/tulemuste avalikustamist.

Akadeemilise petturluse tagajärjed saab laias laastus liigitada kaheks – otsesteks ja kaudseteks. Rangemal juhul võib ebaausaid teguviise kasutatavat üliõpilast ees oodata näiteks eksmatrikuleerimine ja teadlase puhul töölt vallandamine. Lisaks sellele võib see suuresti mõjutada ebaeetilisi võtteid kasutava isiku mainet ja usaldusväarsust. Akadeemilise petturluse tagajärgi võib tunda ka kaudselt. Ebaausate võtete kasutamine võib tekitada ebavõrdse olukorra ausate ees nii õppetoetuse saamisel kui ka tööturul kandideerimisel. Mitmed uuringud tõestavad asjaolu, et ebaeetilised teguviisid võivad edasi kanduda ka väljaspool kooli, näiteks tööalasesse konteksti. Lisaks sellele võib akadeemiline petturlus aeglustada teaduse arengut või negatiivselt mõjutada nii sama eriala lõpetanute kui ka õppeasutuse mainet.

Selleks, et eelpool mainitud tagajärgi oleks võimalik ära hoida, püstitati käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks välja tuua Tartu Ülikooli majandusteaduskonna üliõpilaste ja õppejõudude seas läbiviidud uuringu põhjal võimalused akadeemilise petturluse ennetamiseks. Eesmärgi saavutamiseks püstitatud uurimisülesanded hõlmasid lisaks veel ka muid petturlusega seotud aspekte – selle levikut, tagajärgi ja põhjuseid. Ülesannete täitmiseks viidi kokku läbi 10 intervjuud, millest neli oli õppejõududega ja

kuus bakalaureuseõppe üliõpilastega. Intervjuuküsimused jagunesid viide gruppi, millel igal ühel oli oma eesmärk. Näiteks sooviti teada saada, kui palju teadmisi on antud teema kohta, arvamust petturluse leviku kohta, kogemusi kokkupuutumise osas ja viimastena võimalikke põhjuseid ja ennetusviise. Lisaks sellele pidid uuringus osalejad vastama ka ühele kvantitatiivsele küsimusele, mille puhul pidid hindama etteantud tegevusi 5-palli skaalal, kuivõrd käivad need akadeemilise petturluse alla.

Kõigi üliõpilaste arvates oli akadeemiline petturluse vähemalt nende kursuse piires levinud. Enamus õppejõududest tõid seejuures välja, et kõige rohkem kasutatakse ebaausaid võtteid just bakalaureuseõppes. Põhjuseid selle toime panekuks toodi intervjueeritavate poolt välja mitmeid ja enamus üliõpilaste ja õppejõudude poolt pakutud teguritest kattusid omavahel. Laias laastus jagunesid põhjused kaheks – ühed on need, mis on tudengitest tulenevad, teised aga välised mõjutajad. Näiteks mainiti mitmel korral aja- ja motivatsioonipuudust, tulemustele orienteeritust, laiskust ja suutmatust õppeainet selgeks õppida. Välja toodi ka tõsiasja, et seda on lihtsalt lihtne teha ja sotsiaalset mõju, misjuures kasutatakse petturlust seetõttu, et olla aktsepteeritud teiste poolt. Lisaks sellele tõid üksnes õppejõud välja reeglite mitte tundmist ja inimeste eripära, misjuures teatud inimgrupp tegelebki võimaluse ilmnemisel ebaetiliste tegevustega.

Intervjueeritavate hinnangutest etteantud tegevustele selgus, et sellist teguviisi, mille puhul kõik samal arvamusel oleks olnud, ei olnud. Sellest võib järeldada, et üks põhjus, miks petturlust toime pannakse on ka see, et inimestel on erinev arusaam sellest. Lisaks leidis ka selliseid põhjuseid, mida intervjueeritavad välja ei toonud, aga varasemad autorid küll. Näiteks võib akadeemilist petturlust soodustada erinevad väärtushinnangud, tehnoloogia areng, mitte sobiv õpetusstiil ja õppejõupoolne mitte reageerimine petturlusele.

Rääkides ennetusviisidest, siis need jagunesid laias laastus kolmeks – ühed on üldised, teised need, mida saab kasutada kodustel töödel ja kolmandad koolis hindelistel töödel. Mitmete ettepanekute juures üliõpilaste ja õppjõudude vastused kattusid omavahel. Näiteks soovitasid nad petturluse vähendamiseks reeglitest kinni pidamist, rangema kontrolli rakendamist, eluliste ülesannete kasutamist, aeg-ajalt eksamiküsimuste muutmist ja Moodle'i testides rohkemate küsimuste tegemist. Üksnes üliõpilased tõid

enetusviisina välja huvitavama õpetusstiili ja selge istumisplaani rakendamise, et puuduks võimalus kellegi pealt spikerdada. Lisaks soovitasid õppejõud petturluse vähendamiseks rääkida ja meelde tuletada aeg-ajalt reegleid, leppida omavahel käitumises ühtselt kokku, viia läbi suulisi eksameid ja avatud materjalidega töid, kasutada ülesannetes unikaalset fookust ja Moodle'i testides vähendada ajapiirangut. Lisaks leidis ka selliseid enetusviise, mida intervjueeritavad välja ei toonud, aga varasemad autorid küll. Näiteks olid nendeks erinevate petturluse kontrollprogrammide tutvustamine ja kodutöodes kasutamine, huvitavamate ja tehtavamate ülesannete kaasamine töödesse, sellise aine lisamine õppekavasse, mis õpetaks eetilist käitumist ja viimaseks see, et võimalusel vältida kontrolltöö kodus teha laskmist.

Inimestel on üheks kaasa sündinud instinktiks see, et nad püüavad vältida negatiivset tulemust ja seetõttu kasutatakse võimaluse korral ebaausaid viise, et vältida halba hinnet. Teades aga akadeemilist petturlust soosivaid põhjuseid ja rakendades eelnevalt intervjueeritavate ja ka varasemate autorite poolt mainitud enetusviise on võimalik selle levikut kindlasti pidurdada.

VIIDATUD ALLIKAD

1. **Abbott, A.** German minister accused of plagiarism in medical dissertation. [https://www.nature.com/news/german-minister-accused-of-plagiarism-in-medical-dissertation-1.18451]. 04.01.2019.
2. **Akakandelwa, A., Jain, P., Wamundila, S.** Academic Dishonesty. – Journal of Information Ethics, 2013, pp. 141–154. doi: 10.3172/JIE.22.2.137
3. **Ana, J., Koehlmoos, T., Smith, R., Yan, L. L.** Research Misconduct in Low- and Middle-Income Countries. [https://journals.plos.org/plosmedicine/article/file?id=10.1371/journal.pmed.1001315&type=printable]. 23.12.2018.
4. **Birkhead, T., Montgomerie, B.** A Beginner's Guide to Scientific Misconduct. – ISBE Newsletter, 2005, Vol. 17, No. 1, pp 16–24. URL: http://browning.cm.utexas.edu/courses/RCR/Montgomerie_Birkhead_misconduct.pdf
5. **Bishop, MJ, Cini, M.** Academic Dishonesty and Online Education (Part 1): Understanding the Problem. [https://evollution.com/revenue-streams/distance_online_learning/academic-dishonesty-and-online-education-part-1-understanding-the-problem/]. 31.12.2018.
6. **Brimble, M., Stevenson-Clarke, P.** Perceptions of the prevalence and seriousness of academic dishonesty in Australian universities. – The Australian Educational Researcher, 2005, Vol. 32, No. 3, pp. 19–44. doi: 10.1007/BF03216825
7. **Colnerud, G., & Rosander, M.** Academic dishonesty, ethical norms and learning. – Assessment & Evaluation in Higher Education, 2009, Vol. 34, No. 5, pp. 2, 505–517. doi: 10.1080/02602930802155263
8. Eesti keele seletav sõnaraamat. Eesti Keele Instituut. [http://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=spikerdama&F=M]. 31.12.2018.

9. **Emeagwali, O. L., Naghdipour, B.** Students' Justifications for Academic Dishonesty: Call for Action. – *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2013, Vol. 83, pp. 261–265. doi: 10.1016/j.sbspro.2013.06.051
10. **Franklyn-Stokes, A., Newstead, S. E.** Undergraduate cheating: Who does what and why? – *Studies in Higher Education*, 1995, Vol. 20, No. 2, pp. 159–172. doi: 10.1080/03075079512331381673
11. **Graves, S. M.** Student Cheating Habits: A Predictor Of Workplace Deviance. – *Journal of Diversity Management*, 2008, Vol. 3, No. 1, pp. 15–22. doi: 10.19030/jdm.v3i1.4977
12. **Haaristo, H.-S., Kirss, L., Leppik, C., Mägi, E., Haugas, S.** Eesti üliõpilaste eluolu 2016: rahvusvahelise üliõpilaste uuringu EUROSTUDENT VI Eesti analüüs. Poliitikauuringute Keskus Praxis, 2017, 104 lk. [http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2016/05/EUROSTUDENT-VI_Eesti-aruanne_2017.pdf]. 03.04.2019.
13. **Haines, V. J., Diekhoff, G. M., LaBeff, E. E., Clark, R., E.** College cheating: Immaturity, lack of commitment, and the neutralizing attitude. – *Research in Higher Education*, 1988, Vol. 25, pp. 342–354. Viidatud Jensen, L.A., Arnett, J.J., Feldman, S.S., Cauffman, E. It's Wrong, But Everybody Does It: Academic Dishonesty among High School and College Students. – *Contemporary educational Psychology*, 2002, pp. 209–228 vahendusel. doi: 10.1006/ceps.2001.1088
14. **Hall, S. E.** Is It Happening? How to Avoid the Deleterious Effects of Plagiarism and Cheating in Your Courses. – *Business Communication Quarterly*, 2011, Vol. 74, No. 2, pp. 179–182. doi: 10.1177/1080569911404057
15. **Harding, T. S., Carpenter, D. D., Finelli, C. J., Passow, H. J.** Does academic dishonesty relate to unethical behavior in professional practice? An exploratory study. – *Science and Engineering Ethics*, 2004, Vol. 10, No. 2, pp. 311–324. doi: 10.1007/s11948-004-0027-3
16. **Holmes, R. J., Shariffuddin, S. A.** Cheating in Examinations: A Study of Academic Dishonesty in a Malaysian College. – *Asian Journal of University Education*, 2009, Vol. 5, No. 2, pp. 99–124. URL:

https://www.researchgate.net/profile/Sara_Shariffuddin/publication/284714447_Cheating_in_Examinations_A_Study_of_Academic_Dishonesty_in_a_Malaysian_College/links/5656874008aeafc2aabf6a1c/Cheating-in-Examinations-A-Study-of-Academic-Dishonesty-in-a-Malaysian-College.pdf

17. **Hosseini, M. J., Bazargani, R., Latiff, L., Hanachi, P., Hassan, S. T. S., Othman, M.** Medical researchers in non-English countries and concerns about unintentional plagiarism. – *Journal of Medical Ethics and History of Medicine*, 2009, pp. 1–2. URL: https://www.researchgate.net/publication/254284138_Medical_researchers_in_non-English_countries_and_concerns_about_unintentional_plagiarism
18. **Jensen, L.A., Arnett, J.J., Feldman, S.S., Cauffman, E.** It's Wrong, But Everybody Does It: Academic Dishonesty among High School and College Students. – *Contemporary educational Psychology*, 2002, pp. 209–228. doi: 10.1006/ceps.2001.1088
19. **Jones, D. L. R.** Academic Dishonesty: Are More Students Cheating? – *Business Communication Quarterly*, 2011, Vol. 74, No. 2, pp. 141–150. doi: 10.1177/1080569911404059
20. Järgmine sotsiaaldemokraat seisab silmitsi plagiadikahtlusega. Postimees. [<https://www.postimees.ee/6523709/jargmine-sotsiaaldemokraat-seisab-silmitsi-plagiadikahtlusega>]. 18.04.2019.
21. **Keith-Spiegel, P., Tabachnick, B. G., Whitley Jr., B. E., Washburn, J.** Why Professors Ignore Cheating: Opinions of a National Sample of Psychology Instructors. – *Ethics & Behavior*, 1998, Vol. 8, No.3, pp. 215–227. doi: 10.1207/s15327019eb0803_3
22. **Keith-Spiegel, P., Whitley, B. E.** *Academic dishonesty: an educator's guide*. Mahwah: L. Erlbaum, 2002, 7 p.
23. **Khoury, S.J., Lahoud, H.A., Batts, D.L.** Academic dishonesty: The need for prevention and control. [https://www.researchgate.net/profile/David_Batts/publication/281005227_Academic_dishonesty_The_need_for_prevention_and_control/links/55d0c38f08ae118c85c01537/Academic-dishonesty-The-need-for-prevention-and-control.pdf]. 15.12.2018.

24. **King, C., Guyette, R., Piotrowski, C.** Online Exams and Cheating: An Empirical Analysis of Business Students' Views. – *The Journal of Educators Online*, 2009, Vol. 6, No. 1, pp. 1–11. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ904058.pdf>
25. **Kivisild, K., Talts, L.** Akadeemiline petturlus. – *Haridus*, 2008, nr. 1–2, 47 lk. URL: http://haridus.opleht.ee/Arhiiv/1_22008/46-47.pdf
26. **Lang, J. M.** *Cheating Lessons: Learning from Academic Dishonesty*. Cambridge: Harvard University Press, 2013, 256 p.
27. **Laugen, L., Tark, I.** Plagiaadi tõttu on skandaale tekkinud nii Eestis kui mujal Euroopas, ameti on kaotanud nii ministreid kui ametnikke. [<https://www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/plagiaadi-tottu-on-skandaale-tekkinud-nii-eestis-kui-mujal-euroopas-ameti-on-kaotanud-nii-ministreid-kui-ametnikke?id=85312615>]. 04.04.2019.
28. **Levy, E. S., Rakovski, C. C.** ACADEMIC DISHONESTY: A Zero Tolerance Professor and Student Registration Choices. – *Research in Higher Education*, 2006, Vol. 47, No. 6, pp. 735–754. doi: 10.1007/s11162-006-9013-8
29. **Lim, V. K. G., See, S. K. B.** Attitudes toward, and intentions to report, academic cheating among students in Singapore. – *Ethics & Behavior*, 2001, Vol. 11, No. 3, pp. 261–272. doi: 10.1207/S15327019EB1103_5
30. **Loschiavo, C.** Why do students cheat? Listen to this dean's words. [<https://theconversation.com/why-do-students-cheat-listen-to-this-deans-words-40295>]. 04.04.2019.
31. **Maramark, S., Maline, M. B.** *Academic Dishonesty Among College Students*. Issues in Education. Washington: DC. Office of Research, 1993, 14 p.
32. **Masic, I.** Plagiarism in scientific publishing. – *Acta Informatica Medica*, 2012, Vol. 20, No. 4, pp. 208–213. doi: 10.5455/aim.2012.20.208-213
33. **McCabe, D. L.** Cheating among college and university students: A North American perspective. – *International Journal for Educational Integrity*, 2005, Vol. 1, No. 1, pp. 1–11. URL: <https://www.ojs.unisa.edu.au/index.php/IJEI/article/view/14/9>

34. **McCabe, D. L., Trevino, L. K., Butterfield, K. D.** Cheating in Academic Institutions: A Decade of Research. – *Ethics & Behavior*, 2001, Vol. 11, No. 3, pp. 219–232. doi: 10.1207/S15327019EB1103_2
35. **McCabe, D. L., Treviño, L. K., Butterfield, K. D.** Cheating in College: Why Students Do It and What Educators Can Do about It. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2012, 225 p.
36. **Mellik, J., Väli, K.** Komisjon: lõputöö ongi plagiaat! Rainer Vakra: pean otsust nägema, et mõelda, mida teha. [<https://www.ohtuleht.ee/951987/komisjon-loputoo-ongi-plagiaat-rainer-vakra-pean-otsust-nagama-et-moelda-mida-teha>]. 04.04.2019.
37. **Namango, S., Starovoytova, D.** Factors Affecting Cheating-Behavior at Undergraduate-Engineering. – *Journal of Education and Practice*, 2016, Vol. 7, No. 31, pp. 66–82. URL: <https://eric.ed.gov/?id=EJ1122521>
38. **Nonis, S., Swift, C. O.** An Examination of the Relationship Between Academic Dishonesty and Workplace Dishonesty: A Multicampus Investigation. *Journal of Education for Business*, 2001, Vol. 77, No. 2, pp. 69–77. doi: 10.1080/08832320109599052
39. **Park, C.** In Other (People's) Words: Plagiarism by university students – literature and lessons. – *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 2003, Vol. 28, No. 5, pp. 471–488. doi: 10.1080/02602930301677
40. **Pincus, H. S., Schmelkin, L. P.** Faculty Perceptions of Academic Dishonesty: A Multidimensional Scaling Analysis. – *The Journal of Higher Education*, 2003, Vol. 74, No. 2, pp. 196–209. doi: 10.1080/00221546.2003.11777196
41. **Saluorg, J.** Tartu ülikooli kontrollsüsteem ei suuda tuvastada kõiki plagiaadi juhtumeid. [<https://novaator.err.ee/258865/tartu-ulikooli-kontrollsusteem-ei-suuda-tuvastada-koiki-plagiaadi-juhtumeid>]. 21.12.2018.
42. **Sciammarella, S.** Making a Difference: Library and Teaching Faculty Working Together to Develop Strategies in Dealing with Student Plagiarism. – *Community & Junior College Libraries*, 2009, Vol. 15, No. 1, pp. 23–34. doi: 10.1080/02763910802665086

43. **Si, A., Leong, H. V., Lau, R. W. H.** CHECK: a document plagiarism detection system. – Proceedings of the 1997 ACM Symposium on Applied Computing, 1997, pp. 70–77. doi: 10.1145/331697.335176
44. **Simkin, M. G., McLeod, A.** Why Do College Students Cheat? – Journal of Business Ethics, 2010, Vol. 94, No. 3, pp. 441–453. doi: 10.1007/s10551-009-0275-x
45. **Szabo, A., Underwood, J.** Cybercheats: Is Information and Communication Technology Fuelling Academic Dishonesty? – Active Learning in Higher Education, 2004, Vol. 5, No. 2, pp. 180–199. doi: 10.1177/1469787404043815
46. **Tasa, T.** Tartu Ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste arvamused plagiaadist ning plagiaadituvastussüsteemidest. TÜ haridusteaduste instituut, 2018, 49 lk. (bakalaureusetöö)
47. The Effect of Scientific Misconduct on a Researcher’s Career. Enago Academy. [<https://www.enago.com/academy/effect-of-scientific-misconduct-on-researchers-career/>]. 30.12.2018.
48. **Varble, D.** Reducing Cheating Opportunities in Online Test. – Atlantic Marketing Journal, 2014, Vol. 3, No. 3, pp. 131–149. URL: <https://digitalcommons.kennesaw.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://scholar.google.com/&httpsredir=1&article=1110&context=amj>
49. **Wible, J. R.** The Economics of Science: Methodology and Epistemology As If Economics Really Mattered. London, Routledge, 1998, 226 p.
50. **Wiedemeier, P. D.** Preventing plagiarism in computer literacy courses. – Journal of Computing Sciences in Colleges, 2002, Vol. 17, No. 4, pp. 154–163. URL: http://delivery.acm.org/10.1145/780000/774315/p154-wiedemeier.pdf?ip=85.253.195.136&id=774315&acc=PUBLIC&key=4D4702B0C3E38B35%2E4D4702B0C3E38B35%2E24CF36BF78902711%2E4D4702B0C3E38B35&__acm__=1554071667_8b3decda1d55ddc2d2bcf5ca9a5ad1c
51. **Witherspoon, M., Maldonado, N., Lacey, C. H.** Undergraduates and Academic Dishonesty. – International Journal of Business and Social Science, 2012, Vol. 3, No. 1, pp. 76–86. URL: http://www.ijbssnet.com/journals/Vol_3_No_1_January_2012/9.pdf

52. **Wowra, S. A.** Moral Identities, Social Anxiety, and Academic Dishonesty Among American College Students. – *Ethics & Behavior*, 2007, Vol. 17, No. 3, pp. 303–321. doi: 10.1080/10508420701519312

LISAD

Lisa 1. Ülevaade kirjanduses väljatoodud uuringutest

Autor	Uuringu meetod	Valim	Põhitulemused
Colnerud, Rosander (2009)	Kvantitatiivne (küsimustik). Üliõpilasted pidid 5-palli skaalal hindama erinevaid tegevusi, kuivõrd käivad need akadeemilise petturluse alla.	325 üliõpilast, kes õppisid inseneri, õpetaja, majanduse või õenduse erialal.	<ul style="list-style-type: none"> • Kõige rohkem petturlus: essee esitamine oma nime alt, mis on ostetud, alla laetud internetist või kellegi teise tehtud ja eksami vastuseid sisaldavate märkmete ooteruumi jätmist lootuses aidata sõpra. • Kõige vähem: eelnevate eksamite küsimuste vaatamine eksamiks õppimisel, enne töö esitamist sõbral oma töö kommenteerida laskmine ja kohustuslikust kirjandusest kokkuvõtte tegemine ning selle teistele jagamine.
Franklyn-Strokes, Newstead (1995)	Kvantitatiivne (küsimustik). Haridustöötajad ja üliõpilased pidid hindama 6-palli skaalal tegevusi, kuivõrd käivad need petturluse alla.	Psühholoogia erialal töötavad 20 haridustöötajat ja õppivad 112 üliõpilast	<ul style="list-style-type: none"> • Kõige rohkem petturlus: kellegi asendamine hindelisel tööol, lubamatute materjalide kasutamine ja varasemalt eksami sooritanute käest küsimuste eksamiküsimine. • Kõige vähem: viidete fabritseerimine, töö kirjutamise jätkamist, kuigi aeg on läbi saanud ja teksti oma sõnadega ümber kirjutamisel viitamata jätmine.
Starovoytova, Namango (2016)	Kvantitatiivne (küsimustik). Üliõpilasted pidid etteantud tegevuste põhjal vastama, kas nõustuvad sellega või mitte.	95 inseneri erialal õppivat üliõpilast.	<ul style="list-style-type: none"> • 71% nõustus, et nad on valmis spikerdama, kui neile ei meeldi õpetamisviis. • 70% on telefoni abil vastuseid otsinud töö ajal. • 82% nõustus, et kui neil oleks piisavalt aega tööks ette valmistamisel, siis neil poleks vajadust spikerdada. • 58% nõustus, et kui nad ei spikerda, siis tekib eelis nendel, kes seda teevad.

Harding <i>et al.</i> (2004)	Kvantitatiivne (küsimustik). Üliõpilastelt sooviti teada saada, mis ajendavad petturlust toime panema.	130 inseneri erialal õppivat üliõpilast.	<ul style="list-style-type: none"> • Peamised põhjused, mis ajendavad üliõpilast petturlusele on ajapuudus, tööks mitte valmis olemine (vähene õppimine), motivatsioonipuudus ja surve häid hindeid saada.
Emeagwali, Naghdipouri (2013)	Kvantitatiivne (küsimustik) ja kvalitatiivne (intervjuu). Üliõpilased pidid ette antud väidetega kas nõustuma või mitte. Läbi intervjuu sooviti õppejõududelt teada saada arvamusi seoses tudengite petturlusega.	Erinevatel erialadel õppivat 450 üliõpilast ja töötavat 50 õppejõudu.	<ul style="list-style-type: none"> • 62% nõustus, et on oma kodutööd jaganud teiste üliõpilastega. • Kõige rohkem nõustumisi Likert'i skaala järgi: nad usuvad et ka nende õppejõud spikerdasid omal ajal, nad usuvad et kõik tegelevad petturlusega tänapäeval ja nad tunnevad end halvasti, kui jäävad spikerdamisega vahele. • Õppejõud tõid välja, et paljudel kordadel on üliõpilase käitumisest aru saada, et ta kasutab ebaausaid võtteid ja et nad ei soovita kontrolltöid koduselt lasta teha, sest läbi selle on kergem petturlust toime panna.

Allikas: autori koostatud.

Lisa 2. Intervjuuküsimused õppejõududele

1. Palun hinnata antud tegevusi 5-palli skaalal, kuivõrd käivad need akadeemilise petturluse alla.

1 – n-ö süütu teguviis, ei tohiks käsitleda kui akadeemilist petturlust

2 – pigem ei kuulu akadeemilise petturluse alla

3 – ei oska öelda

4 – pigem kuulub akadeemilise petturluse alla

5 – tõsine reeglite rikkumine, kuulub kindlasti akadeemilise petturluse alla

Nr	Tegevus	Hinnang				
		1	2	3	4	5
1.	Internetist leitud kellegi teise tehtud koduse töö/essee esitamine enda nime alt.					
2.	Kellegi teise tehtud koduse töö/essee esitamine enda nime alt tema nõusolekul.					
3.	Oma nime alt töö esitamine kasutades sõbra poolt kirjutatud lauseid ja lisades juurde ka enda kirjutatud teksti.					
4.	Varasemalt läbitud teise aine raames koostatud essee uuesti (uues aines) esitamine.					
5.	Enda tehtud koduse töö teistele saatmine.					
6.	Grupitöös minimaalselt panustamine, juhul kui kõiki liikmeid hinnatakse sama hindega.					
7.	Mujalt võetud teksti oma sõnadega ümber kirjutamine, jättes viitamata algallikale.					
8.	Viidete välja mõtlemine.					
9.	Viidete suvaline lisamine lausete lõppu, olles mitte kindel, kas lause ikka pärineb sealt.					
10.	Kellegi teise kirjutatud lause samasõnalisel kopeerimisel üksnes viite lisamine.					
11.	Uuringus selliste tulemuste välja jätmine, mis pole kooskõlas põhijäreldustega.					
12.	Kelleltki, kes on varem eksami ära teinud, eksamiküsimuste küsimine, et saaks ise paremini eksamiks valmistuda.					
13.	Hindelisel tööül naabrilt palumine, et ta vastuseid ütleks/näitaks.					
14.	Väljamõeldud põhjuse ütlemine õppejõule selleks, et saada pikendust koduse töö või eksami tegemiseks.					
15.	Sõbral ka enda nime kirja panna laskmine, kuigi tegelikult ise loengus kohal polnud.					
16.	Hindelisest tööst salaja pilti tegemine.					

17.	Hindelisel tööl enda koostatud spikrilt vastuste otsimine.					
18.	Moodle testides enda vastuste teistele saatmine.					
19.	Individuaalse kodutöö puhul lahendavate ülesannete ära jagamine (igäüks teeb talle määratud ülesandeid ja hiljem jagatakse omavahel lahendusi).					
20.	Individuaalse koduse töö puhul teiste käest lahenduste küsimine.					

Allikas: tegevused 1.-14. (Colnerud, Rosander 2009: 512); autori koostatud.

2. Millised on Teie arvates kõige levinumad akadeemilise petturluse viisid, mida üliõpilased kasutavad?
3. Kuidas on akadeemiline petturlus aja jooksul muutunud?
4. Kas olete kursis, kuidas peaks reeglite järgi käituma, kui näete kedagi ebaausaid võtteid kasutamas? Millised peaksid olema tagajärjed?
5. Kuivõrd tunnete, et ülikoolil on selged reeglid petturluse käsitlemiseks ja et nende täitmisse suhtutakse rangelt? Kui tihti pööratakse jälle nendele reeglitele tähelepanu ja toonitatakse, et neid kindlasti järgitaks?
6. Kuidas suhtute akadeemilisse petturlusse? Kas olete iga kord reageerinud vastavalt, kui olete märganud, et keegi kasutab ebaausaid võtteid? Kui ei, siis millistel juhtudel reageerite kindlasti ja millistel mitte ja miks? Kui jah, siis kuidas ja milised olid tagajärjed?
7. Mis Te arvate, mis on põhilisteks põhjusteks, miks mõned õppejõud ei soovi reageerida vastavalt või siis panustada sellesse, et üliõpilased ei saaks näiteks spikerdada?
8. Kui levinud on Teie arvates majandusteaduskonnas akadeemiline petturlus? Mille põhjal Te seda järeldate?
9. Kuidas Teile tundub, kas akadeemiline petturlus majandusteaduskonnas on pigem rohkem või vähem levinud võrreldes teiste erialadega?
10. Millises õppeastmes on Teie hinnangul üldiselt kõige rohkem neid, kes akadeemilise petturlusega tegelevad? Aga kõige vähem? Miks see nii olla võib?
11. Mis on Teie arvates peamised põhjused, miks üliõpilased otsustavad petturlusega tegeleda?
12. Kuidas saaks Teie arvates akadeemilist petturlust vähendada ülikoolides? Mida peaks muutma/ette võtma?

Lisa 3. Intervjuuküsimused üliõpilastele

1. Palun hinnata antud tegevusi 5-palli skaalal, kuivõrd käivad need akadeemilise petturluse alla.

1 – n-ö süütu teguviis, ei tohiks käsitleda kui akadeemilist petturlust

2 – pigem ei kuulu akadeemilise petturluse alla

3 – ei oska öelda

4 – pigem kuulub akadeemilise petturluse alla

5 – tõsine reeglite rikkumine, kuulub kindlasti akadeemilise petturluse alla

Nr	Tegevus	Hinnang				
		1	2	3	4	5
1.	Internetist leitud kellegi teise tehtud koduse töö/essee esitamine enda nime alt.					
2.	Kellegi teise tehtud koduse töö/essee esitamine enda nime alt tema nõusolekul.					
3.	Oma nime alt töö esitamine kasutades sõbra poolt kirjutatud lauseid ja lisades juurde ka enda kirjutatud teksti.					
4.	Varasemalt läbitud teise aine raames koostatud essee uuesti (uues aines) esitamine.					
5.	Enda tehtud koduse töö teistele saatmine.					
6.	Grupitöös minimaalselt panustamine, juhul kui kõiki liikmeid hinnatakse sama hindega.					
7.	Mujalt võetud teksti oma sõnadega ümber kirjutamine, jättes viitamata algallikale.					
8.	Viidete välja mõtlemine.					
9.	Viidete suvaline lisamine lausete lõppu, olles mitte kindel, kas lause ikka pärineb sealt.					
10.	Kellegi teise kirjutatud lause samasõnalisel kopeerimisel üksnes viite lisamine.					
11.	Uuringus selliste tulemuste välja jätmine, mis pole kooskõlas põhijäreldustega.					
12.	Kelleltki, kes on varem eksami ära teinud, eksamiküsimuste küsimine, et saaks ise paremini eksamiks valmistuda.					
13.	Hindelisel tööl naabrilt palumine, et ta vastuseid ütleks/näitaks.					
14.	Väljamõeldud põhjuse ütlemine õppejõule selleks, et saada pikendust koduse töö või eksami tegemiseks.					
15.	Sõbral ka enda nime kirja panna laskmine, kuigi tegelikult ise loengus kohal polnud.					
16.	Hindelisest tööst salaja pilti tegemine.					

17.	Hindelistel töödel enda koostatud spikrilt vastuste otsimine.					
18.	Moodle testides enda vastuste teistele saatmine.					
19.	Individuaalse kodutöö puhul lahendavate ülesannete ära jagamine (igauks teeb talle määratud ülesandeid ja hiljem jagatakse omavahel lahendusi).					
20.	Individuaalse koduse töö puhul teiste käest lahenduste küsimine.					

Allikas: tegevused 1.-14. (Colnerud, Rosander 2009: 512); autori koostatud.

2. Kuidas defineeriksite akadeemilist petturlust?
3. Kirjelda palun, millised on võimalikud petturluse tagajärjed.
4. Kui tihti olete kokku puutunud sellega, et õppejõud reageerib akadeemilisele petturlusele? Kuidas ta reageeris, mis oli tagajärjeks?
5. Kas olete kokku puutunud ka sellega, et õppejõud ei reageeri vastavalt nähes kedagi ebaausaid võtteid kasutamas? Kui jah, siis mis tundeid see tekitab nii Teie kui ka kaasõppurite seas?
6. Kuidas suhtute ise akadeemilisse petturlusse? Kas olete ise akadeemilist petturlust toime pannud? Kui jah, siis mis viisil?
7. Kui levinud on Teie arvates akadeemiline petturlus majandusteaduskonnas? Aga Teie kursuse piires?
8. Kuidas Teile tundub, kas akadeemiline petturlus majandusteaduskonnas on pigem rohkem või vähem levinud võrreldes teiste erialadega? Mille põhjal Te seda järeldate?
9. Kui mõtlete tagasi põhikooli ja keskkooli aegadele, siis kas Teie arvates on praegu ülikoolis õppimise ajal akadeemiline petturlus pigem rohkem või vähem levinud õpilaste hulgas. Mis võib selle põhjuseks olla?
10. Millised on akadeemilise petturluse kõige levinumad viisid, mida üliõpilased kasutavad?
11. Mis on Teie arvates peamised põhjused, miks üliõpilased otsustavad petturlusega tegeleda?
12. Kuidas saaks Teie arvates akadeemilist petturlust vähendada ülikoolides? Mida peaks muutma/ette võtma?

Lisa 4. Intervjuuküsimuste seos teoreetilise osaga

Küsimuse eesmärk	Küsimused üliõpilastele	Küsimused õppejõududele
Saada teada kui palju on vastajal teadmisi akadeemilisest petturlusest, seehulgas ka üldised küsimused selle kohta.	1. Tegevuste hindamine	1. Tegevuste hindamine
	2. Kuidas defineeriksite akadeemilist petturlust?	2. Kas olete kursis, kuidas peaks reeglite järgi käituma, kui näete kedagi ebaausaid võtteid kasutamas? Millised peaksid olema tagajärjed?
	3. Kirjelda palun, millised on võimalikud petturluse tagajärjed.	3. Kuivõrd tunnete, et ülikoolil on selged reeglid petturluse käsitlemiseks ja et nende täitmisse suhtutakse rangelt? Kui tihti pööratakse jälle nendele reeglitele tähelepanu ja toonitatakse, et neid kindlasti järgitaks?
Saada teada akadeemilise petturluse leviku kohta.	1. Millised on akadeemilise petturluse kõige levinumad viisid, mida üliõpilased kasutavad?	1. Millised on Teie arvates kõige levinumad akadeemilise petturluse viisid, mida üliõpilased kasutavad?
	2. Kui levinud on Teie arvates akadeemiline petturlus majandusteaduskonnas? Aga Teie kursuse piires?	2. Kui levinud on Teie arvates majandusteaduskonnas akadeemiline petturlus? Mille põhjal Te seda järeldate?
	3. Kuidas Teile tundub, kas akadeemiline petturlus majandusteaduskonnas on pigem rohkem või vähem levinud võrreldes teiste erialadega? Mille põhjal Te seda järeldate?	3. Kuidas Teile tundub, kas akadeemiline petturlus majandusteaduskonnas on pigem rohkem või vähem levinud võrreldes teiste erialadega? Mille põhjal Te seda järeldate?
	4. Kui mõtlete tagasi põhikooli ja keskkooli aegadele, siis kas Teie arvates on praegu ülikoolis õppimise ajal akadeemiline petturlus pigem rohkem või vähem levinud õpilaste hulgas. Mis võib selle põhjuseks olla?	4. Kuidas on akadeemiline petturlus aja jooksul muutunud? 5. Millises õppeastmes on Teie hinnangul üldiselt kõige rohkem neid, kes akadeemilise petturlusega tegelevad? Aga kõige vähem? Miks see nii olla võib?

Saada teada petturlusega kokkupuutumise ja seoses sellega käitumise kohta.	1. Kuidas suhtute ise akadeemilisse petturlusse? Kas olete ise akadeemilist petturlust toime pannud? Kui jah, siis mis viisil?	1. Kuidas suhtute akadeemilisse petturlusse?
	2. Kui tihti olete kokku puutunud sellega, et õppejõud reageerib akadeemilisele petturlusele? Kuidas ta reageeris, mis oli tagajärjeks?	2. Kas olete iga kord reageerinud vastavalt, kui olete märganud, et keegi kasutab ebaausaid võtteid? Kui ei, siis millistel juhtudel reageerite kindlasti ja millistel mitte ja miks? Kui jah, siis kuidas ja milised olid tagajärjed?
	3. Kas olete kokku puutunud ka sellega, et õppejõud ei reageeri vastavalt nähes kedagi ebaausaid võtteid kasutamas? Kui jah, siis mis tundeid see tekitab nii Teie kui ka kaasõppurite seas?	
Saada teada petturluse toimepaneku põhjuseid	1. Mis on Teie arvates peamised põhjused, miks üliõpilased otsustavad petturlusega tegeleda?	1. Mis Te arvate, mis on põhilisteks põhjusteks, miks mõned õppejõud ei soovi reageerida vastavalt või siis panustada sellesse, et üliõpilased ei saaks näiteks spikerdada?
		2. Mis on Teie arvates peamised põhjused, miks üliõpilased otsustavad petturlusega tegeleda?
Saada ettepanekuid seoses petturluse ennetamisega	1. Kuidas saaks Teie arvates akadeemilist petturlust vähendada ülikoolides? Mida peaks muutma/ette võtma?	1. Kuidas saaks Teie arvates akadeemilist petturlust vähendada ülikoolides? Mida peaks muutma/ette võtma?

Allikas: autori koostatud.

Lisa 5. Intervjueeritavate hinnangud erinevatele tegevustele

Nr	Tegevus	Tulemused									
		T1	T2	T3	T4	T5	T6	Õ1	Õ2	Õ3	Õ4
1.	Internetist leitud kellegi teise tehtud koduse töö/essee esitamine enda nime alt.	5	4	5	5	5	5	5	5	5	5
2.	Kellegi teise tehtud koduse töö/essee esitamine enda nime alt tema nõusolekul.	5	4	4	5	4	5	5	5	5	5
3.	Oma nime alt töö esitamine kasutades sõbra poolt kirjutatud lauseid ja lisades juurde ka enda kirjutatud teksti.	4	2	4	4	2	4	5	5	5	5
4.	Varasemalt läbitud teise aine raames koostatud essee uuesti (uues aines) esitamine.	2	2	5	1	1	4	5	5	4	4
5.	Enda tehtud koduse töö teistele saatmine.	2	1	2	2	1	2	2	5	4	2
6.	Grupitöös minimaalselt panustamine, juhul kui kõiki liikmeid hinnatakse sama hindega.	4	2	5	2	1	3	1	5	2	2
7.	Mujalt võetud teksti oma sõnadega ümber kirjutamine, jättes viitamata algallikale.	5	2	5	5	5	5	5	5	5	5
8.	Viidete välja mõtlemine.	5	4	5	5	4	5	5	5	5	5
9.	Viidete suvaline lisamine lausete lõppu, olles mitte kindel, kas lause ikka pärineb sealt.	5	2	5	5	4	5	5	5	5	5
10.	Kellegi teise kirjutatud lause samasõnalisel kopeerimisel üksnes viite lisamine.	5	2	4	4	4	5	5	5	2	5
11.	Uuringus selliste tulemuste välja jätmine, mis pole kooskõlas põhijäreldustega.	5	4	5	4	4	4	4	5	5	4
12.	Kelleltki, kes on varem eksami ära teinud, eksamiküsimuste küsimine, et saaks ise paremini eksamiks valmistuda.	4	1	2	1	1	2	1	3	4	2
13.	Hindelisel tööol naabrilt palumine, et ta vastuseid ütleks/näitaks.	5	5	5	1	2	4	4	5	5	4

14.	Väljamõeldud põhjuse ütlemine õppejõule selleks, et saada pikendust koduse töö või eksami tegemiseks.	4	4	5	2	2	4	2	5	4	4
15.	Sõbral ka enda nime kirja panna laskmine, kuigi tegelikult ise loengus kohal polnud.	5	2	4	4	2	4	4	5	5	4
16.	Hindelisest tööst salaja pilti tegemine.	5	5	5	1	1	4	4	5	5	4
17.	Hindelisel tööil enda koostatud spikrilt vastuste otsimine.	5	5	5	2	2	4	5	5	5	4
18.	Moodle testides enda vastuste teistele saatmine.	2	2	2	2	2	2	5	5	5	4
19.	Individuaalse kodutöö puhul lahendavate ülesannete ära jagamine (igäüks teeb talle määratud ülesandeid ja hiljem jagatakse omavahel lahendusi).	1	1	4	1	1	2	5	5	5	4
20.	Individuaalse koduse töö puhul teiste käest lahenduste küsimine.	4	1	4	1	1	2	4	5	4	2

Allikas: autori koostatud intervjuude tulemuste põhjal; T=tudeng, Õ=õppejõud.

SUMMARY

FORMS, CAUSES AND PREVENTION OF ACADEMIC DISHONESTY

Triin Laur

Academic dishonesty as a problem has existed ever since gradable tests have been conducted, but its spread is still growing in today's education system. According to the data from 2008, cheating has increased at least three times in the last 65 years. Issues related to academic dishonesty have been researched for decades, including how to define it, why and who does it, how to prevent it, etc.

To define academic misconduct, its forms can be divided into three – firstly unfair ways used doing gradable tests, secondly dishonest techniques used doing homework and lastly plagiarism. For example, in the case of exams and other gradable tests, academic misconduct is committed by writing from someone else's work, using forbidden tools, helping someone to cheat, giving wrong reasoning to absenteeism, etc. The most common forms of dishonesty in writing homework are publishing false information and results, adding a wrong and self-invented reference, working with others on individual work, unauthorized submission of the same work in the same or different subjects, etc. Scientists' research papers and articles may also include unfair techniques in it, such as plagiarism and data falsification/fabrication.

The consequences of academic fraud can be broadly classified into two – direct and indirect. Students using unfair practices can be expected to be exmatriculated from the university and scientists can lose his/her job for example. In addition, it can greatly affect the reputation and credibility of a person who is using unethical techniques. Academic fraud can also affect indirectly. For example, using unfair techniques can lead to an unfair situation compared with those who do their work honestly. Several studies prove the fact that the ones who commit unethical practices in school, will likely keep doing it on a future assignment their too. In addition, academic fraud can slow down the development of science or negatively affect the reputation of both graduates and educational institutions.

The aim of the Bachelor's thesis is to bring suggestions to prevent academic dishonesty based on a study conducted by students and lecturers of the Economics and Business Administration of University of Tartu. According to the author, conducting the research is important because academic dishonesty is a very topical issue in Estonia and its spread has grown over the years. The need to address this issue is also justified by recent news – case of plagiarism was discovered, that left a lot of Estonians shocked. Famous politicians who had acquired higher-education, were at a later re-examination found to be guilty of plagiarism. Knowing the most popular forms of fraud and the reasons why they are used can help to prevent its spread. This work can be a benefit to different educators who, according to the results of the research, can prevent academic dishonesty and thus reduce it in society. In addition, by being aware and analyzing consequences, it helps to understand the seriousness of the problem and confirms the need to take action against it. Based on the goal, the research tasks set by the author are the following.

- Identify the concept of academic dishonesty and bring out the main reasons why people are using these.
- Explain the consequences and opportunities for prevention of academic dishonesty.
- Provide an overview of the research methodology – method, selection and data collection, including interview questions.
- Analyze students and lecturers opinions of academic dishonesty in terms of its spread, causes and ways of prevention.
- Compare the results of the study with previous studies and find the similarities between them and identify the most important prevention methods.

Ten interviews were conducted to complete the tasks, four of which were with lecturers and six with students of bachelor's studies. The interview questions were divided into five groups, each with their own purpose. In addition, the participants of the research also had to answer to a quantitative question, in which they had to evaluate the given activities on a 5-point scale in the topic of how academically dishonest they are.

All students said that academic dishonesty is common at least within their course. Most of the lecturers pointed out that the use of unfair techniques are most common in bachelor studies. Several reasons for academic dishonesty were brought out by the interviewees and most of the factors said by students and lecturers were the same. The reasons were divided into two – first ones are that derive from students, and others are from external influences. For example, on several occasions, due to a lack of time and motivation, orientation to results, laziness and the inability to learn the subject were mentioned. It was also pointed out that it is simply easy to do and social impact, when fraud is being used to be accepted by others. In addition, the lack of knowledge of the rules and the peculiarities of people, in which a particular group of people use unethical ways when the opportunity arises, were brought out only by lecturers.

From the interviewees' evaluations of the given activities, it turned out that there was no such activity that would have the same opinion. Because of that reason, it can be assumed that one reason why academic dishonesty is committed, is that people have different perceptions of it. In addition, there were some reasons that were not brought out by the interviewees, but were by earlier authors. For example, the reason why academic dishonesty is being committed is because of the difference in values, development of technology, inappropriate teaching style and the teachers' ignorance to fraud.

When talking about preventing it, they were broadly divided into three – first of them are general, second ones are the ones used doing homework, and last ones during the exams. Several prevention ways for academic dishonesty were brought out by the interviewees and many of the factors said by students and lecturers were the same. For example, they suggested reminding the rules to reduce fraud, applying stricter control, using vital tasks, changing the exam questions from time to time and changing the questions in the Moodle test. Students also suggested using more interesting teaching styles and a clear seating plan so that they would not be able to see other's answers. In addition, the lecturers suggested introducing and reminding the rules from time to time to reduce academic dishonesty, agreeing on the behaviour together, conducting oral examinations, and working with open materials, using a unique focus on tasks, and reducing time constraints in Moodle tests. In addition, there were preventive methods that were not

brought out by the interviewees, but were by earlier authors. For example, the introduction of different fraud control programs and using them in homework, the inclusion of more interesting and accomplished tasks in the homework and a substance in the curriculum that would teach ethical behavior and lastly, to avoid giving an opportunity to do tests at home, if possible.

One of the humans' instincts is that they try to avoid a negative result, and therefore using unfair ways to avoid for example bad grades. However, knowing the causes of academic dishonesty and the possible ways to prevent it, it is certainly possible to slow down its spread.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Triin Laur,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Akadeemilise petturluse avaldusvormid, põhjused ja võimalused ennetamiseks“,

mille juhendaja on Anne Reino,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Triin Laur

13.05.2019